

๗๐๕.๐๖๗
๙๖ ๕๕ ๗
๖.๕

2

การศึกษาสภาพการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์

หลักสูตรวิทยาลัยครู ปุทศศักราช 2530

ห้องสมุดบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ปริญญาบัตร

ของ

นิพนธ์ ทวีกาญจน์

20 เม.ย. 2535

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

กุมภาพันธ์ 2532

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

177431

การศึกษาสภาพการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์

หลักสูตรวิทยาลัยครู ปทุมธานี ๒๕๓๐

บทคัดย่อ

ของ

นิพนธ์ ทวีกาญจน์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

พฤษภาคม ๒๕๓๒

ความมุ่งหมายของการศึกษา เพื่อศึกษาสภาพการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ ตามความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอน ในด้านเนื้อหาวิชา วิธีสอน อุปกรณ์การสอน และแหล่ง ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คืออาจารย์ภาควิชาศิลปะ ที่ทำ การสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ ในวิทยาลัยครูทั่วประเทศ 36 แห่ง จำนวน 62 คน เครื่องมือที่ใช้ เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประเมินค่า และแบบสอบถามปลายเปิด สถิติที่ใช้ ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่การหาค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของค่าเฉลี่ย

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นชายมากกว่าหญิง ส่วนใหญ่มีอายุตั้งแต่ 36 ปีขึ้นไป และทำการสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ไม่น้อยกว่า 6 ปี ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อสภาพการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ ด้านเนื้อหาวิชา วิธีสอน อุปกรณ์การสอน และแหล่งศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมว่า ในด้านเนื้อหาวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ สามารถช่วยให้ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการสอนศิลปะในระดับต่างๆได้ โดยเฉพาะในระดับมัธยมศึกษา แต่ช่วยให้ผู้เรียนนำความรู้ไปพัฒนามรดกทางศิลปวัฒนธรรมอันค้ำจุนของชาติ ได้น้อย ทั้งนี้เพราะสาเหตุขาดเนื้อหาของศิลปะไทย ในการสอนส่วนใหญ่จะใช้วิธีสอนแบบ บรรยาย มีเครื่องฉายภาพนิ่ง (Slide) ช่วยในการสอน และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดง ความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง โดยสอนตามลำดับเนื้อหาจากศิลปะสมัยโบราณ ศิลปะสมัยกลาง และศิลปะสมัยใหม่ ผู้สอนมีความเชื่อมั่นในความรู้ความสามารถในการสอนของตนเป็นอย่างมาก ในขณะที่ผู้เรียนแสดงออกถึงความสนใจที่จะเรียนวิชานี้ค่อนข้างน้อย ผู้ตอบแบบสอบถามต้องการ ให้ภาควิชาศิลปะจัดสรรงบประมาณในการซื้ออุปกรณ์การสอน จัดอบรม สัมมนา เชิญวิทยากร และผู้ทรงคุณวุฒิมาบรรยาย เพื่อเสริมความรู้ในเนื้อหาวิชา เนื่องจากแหล่งค้นคว้ายังมีน้อย

ผู้วิจัยได้เสนอแนวทางในการนำผลการวิจัยไปใช้ในการปรับปรุงสภาพการเรียนการสอน วิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ให้ดีขึ้น

A STUDY OF LEARNING-TEACHING CONDITIONS IN ART HISTORY
OF TEACHERS COLLEGE CURRICULUM, B.E. 2530

AN ABSTRACT

BY

NIPHON TAWEEKAN

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree
at Srinakharinwirot University

February 1989

The purpose of this study was to examine the learning and teaching conditions in art history. The art teachers' opinion about the subject matter, methods of teaching, teaching aids and sources of references were studied. The sampling group consisted of 62 art teachers from 36 teachers' colleges who teach art history. Tools used to collect data were rating scale questionnaires and open-ended questionnaires. The data were analyzed by using Means and Standard deviation.

It was found that, numbers of teachers who filled the questionnaires were more male than female. They were 36 years old in average and had been teaching art history for at least 6 years. According to their opinion, subject matter was effective for the learners to apply to teach in various school levels, especially in secondary schools. However, it was further found that the subject matter did not enable the learners to appreciate Thai art and culture heritage, because it lacked Thai art content. In case of the methods of teaching, the majority of art teachers used lecturing method with slides and allowed the learners to express their opinions freely. The teachers had much confidence in their knowledge, but the learners seemed to be less interested in the teaching. In case of teaching aids and sources of references, the teachers wanted the art department to provide more budget for teaching aids, seminars and guest lecturers.

From the study several suggestion had been made to improve learning and teaching conditions in art history.

คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนิสิต และคณะกรรมการสอบ ได้พิจารณาปัญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิตของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการ

ประธาน

ดร. ป๋องทอง

กรรมการ

คณะกรรมการสอบ

ประธาน

ดร. ป๋องทอง

กรรมการ

กรรมการ

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความสำเร็จจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์วินัย ไสุมณี ประธานกรรมการ รองศาสตราจารย์ ดร.อารี รังสินันท์ กรรมการ ที่กรุณาให้คำแนะนำ และ ช่วยตรวจแก้ไขข้อบกพร่อง ผู้วิจัยขอขอบพระคุณอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.พิริยะ ไกรฤกษ์ รองศาสตราจารย์กำจร สุนพงษ์ศรี และ รองศาสตราจารย์อารี สุทธิพันธุ์ ที่ช่วยพิจารณาคุณภาพของแบบสอบถามที่ใช้ เป็นเครื่องมือในการวิจัย ขอขอบคุณอาจารย์ผู้สอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ที่ตอบแบบสอบถามทุกท่าน และบุคคลอื่นๆอีกหลายท่านที่มีส่วนช่วยเหลือ ตลอดจนให้กำลังใจทำให้ปริญญานิพนธ์สำเร็จด้วยดี

นิพนธ์ ทวีกาญจน์

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง	2
	ความมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า	5
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	5
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	5
	คำนิยามศัพท์เฉพาะ	6
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับหลักสูตรอุดมศึกษา	7
	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์	11
3	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	27
	ประชากร	27
	การสร้างเครื่องมือ	29
	การเก็บรวบรวมข้อมูล	30
	การวิเคราะห์ข้อมูล	30
	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	31
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	32
	สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม	33
	ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการเรียนการสอน วิชาประวัติศาสตร์ศิลป์	35
	ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา ข้อเสนอแนะ และความคิดเห็นเพิ่มเติม ของผู้ตอบแบบ สอบถามเกี่ยวกับสภาพการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์	43

บทที่	หน้า
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	47
ความมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า	47
กลุ่มตัวอย่าง	47
เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล	47
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	47
สรุปผลการค้นคว้า	48
อภิปรายผล	51
ข้อเสนอแนะ	59
ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป	62
บรรณานุกรม	63
ภาคผนวก	69

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ	33
2	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอายุ	33
3	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามวุฒิ	34
4	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระยะเวลาที่ทำการสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์	34
5	ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับสภาพการเรียนการสอน วิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ ด้านเนื้อหาวิชา	35
6	ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับสภาพการเรียนการสอน วิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ ด้านการสอน	37
7	ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับสภาพการเรียนการสอน วิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ ด้านอุปกรณ์การสอน	39
8	ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับสภาพการเรียนการสอน วิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ ด้านแหล่งศึกษาค้นคว้า	41
9	ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับปัญหา ข้อเสนอแนะ สภาพการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ ด้านเนื้อหาวิชา เพิ่มเติม	43
10	ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับปัญหา ข้อเสนอแนะ สภาพการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ ด้านการสอน เพิ่มเติม	44
11	ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับปัญหา ข้อเสนอแนะ สภาพการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ ด้านอุปกรณ์การสอน เพิ่มเติม	45
12	ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับปัญหา ข้อเสนอแนะ สภาพการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ ด้านแหล่งศึกษาค้นคว้า เพิ่มเติม ...	46

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ

หน้า

- 1 แผนภูมิแสดงกระบวนการและขั้นตอนการศึกษาประวัติศาสตร์ศิลป์

20

บทนำ

การเรียนรู้เรื่องราวของงานศิลปกรรมที่มนุษย์สร้างขึ้นตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน เป็นการเรียนรู้ศิลปะในเชิงปริมาณ เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ในเชิงทฤษฎีโดยใช้ความคิดใคร่ครวญเหตุผล ใช้ความเข้าใจแยกแยะเพื่อหาความกระจ่างในเนื้อหา และความถูกต้องตามความเป็นจริงตามกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ วิชาประวัติศาสตร์ศิลป์จัดอยู่ในกระบวนการเรียนรู้ดังกล่าวนี้ จึงมีความสำคัญต่อการที่จะพัฒนาการเรียนรู้พื้นฐานทางศิลปะ ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องราวและแบบอย่างของงานศิลปกรรมที่ลึกล้ำมาโดยลำดับ มิทท์เลอร์ (Mittler. 1986 : 41) กล่าวว่า มีอยู่สองแนวทางที่จะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ในเนื้อหาของศิลปะอย่างลึกซึ้ง คือการศึกษาวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ และศิลปะวิจารณ์ ความสำคัญในเรื่องนี้ นักการศึกษา เช่น โบรที (มะลิฉัตร เอื้ออานนท์ ม.ป.ป. : ๑) ก็สนับสนุนว่าพื้นฐานความรู้ทางศิลปะนั้นมาจากการให้ความรู้แก่ผู้เรียนอยู่ 3 ด้าน คือ ด้านประวัติศาสตร์ศิลป์ ด้านศิลปะวิจารณ์ และด้านสุนทรียศาสตร์ ความรู้ทั้ง 3 ด้านนี้ จะเป็นพื้นฐานที่พัฒนาการเรียนรู้ไปสู่ขั้นที่เรียกว่า "ความรักอย่างรู้แจ้ง" ซึ่งเป็นความรักในศิลปะที่มีรากฐานมาจากความรู้ซึ่งให้วิเคราะห์อย่างถ่องแท้แล้ว

คลาร์กและซิมเมอร์แมน (Clark and Zimmerman. 1981 : 54) ได้กล่าวถึงองค์ความรู้ทางศิลปศึกษา โดยเน้นการจัดเนื้อหาวิชาที่สำคัญ 4 วิชา คือ ประวัติศาสตร์ศิลป์ สุนทรียศาสตร์ ศิลปะวิจารณ์ และศิลปะปฏิบัติ เนื้อหาของวิชาเหล่านี้เป็นโครงสร้างสำคัญในการจัดประสบการณ์ทางค่านิยมศิลป์ นักวิชาการทางค่านิยมศิลป์ยังให้ความสำคัญต่อวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ ในฐานะเป็นเครื่องมือสำหรับขยายความรู้ที่ลึกและชัดเจนต่อการศึกษาศิลปะแขนงอื่นๆ คำรง วงศ์อุปราช (คำรง วงศ์อุปราช 2524 : 13) อ้างถึง เวทรี นักวิจารณ์ประวัติศาสตร์ศิลป์ชาวอิตาลีว่า ได้วิจารณ์ข้อวิจารณ์ของ เชอร์เบิร์ต ริก ว่าขาดความรู้ทางค่านิยมและประวัติศาสตร์ศิลป์ เนื่องจากเชอร์เบิร์ต ริก มีพื้นฐานความรู้ทางค่านิยมอักษรศาสตร์ บทความของเชอร์เบิร์ต ริก จึงเขียนไม่ลึกซึ้ง คำรง วงศ์อุปราช ยังเน้นอีกว่าคุณสมบัติของนักวิจารณ์

ที่สำคัญคือ ความรู้ทางทฤษฎีประวัติศาสตร์ศิลป์ (คำร้อง วงศ์อุปราช 2524 : 14) , วิชาประวัติศาสตร์ศิลป์จึงเป็นวิชาพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาความรู้ทางศิลปะ ในระบบการศึกษา วิชาประวัติศาสตร์ศิลป์บรรจุลงในหลักสูตรศิลปศึกษา ตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาสาขาศิลปกรรม ทั้งนี้เพื่อเป็นการเตรียมตัวไปสู่การศึกษาที่เรียกว่า การศึกษาเฉพาะสาขาในระดับอุดมศึกษาทั้งสายอาชีพ วิทยาลัย มหาวิทยาลัย จนถึงการศึกษา นอกกระบบ (เปื้อง กิจรัตน์ 2528 : 3)

หลักสูตรในระดับอุดมศึกษาที่เปิดสอนวิชาศิลปะและศิลปะศึกษา จักรวรรดิประวัติศาสตร์ศิลป์ ให้เป็นวิชาบังคับและบังคับร่วม เช่นในหลักสูตรศิลปศึกษา พุทธศักราช 2511 และหลักสูตรศิลปะ พุทธศักราช 2519 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ หลักสูตรศิลปบัณฑิตมหาวิทยาลัยศิลปากร พุทธศักราช 2528 หลักสูตรศิลปศึกษาสายดุริยางคศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พุทธศักราช 2529 หลักสูตรวิทยาลัยครูสาขาศิลปศาสตร์ พุทธศักราช 2528 ปรับปรุง 2530 และหลักสูตรวิทยาลัยครูสาขาดุริยางคศาสตร์ พุทธศักราช 2530 สำหรับวิทยาลัยครูนับตั้งแต่มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติวิทยาลัยครู พุทธศักราช 2518 ซึ่งให้วิทยาลัยครูสังกัดกรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ เปิดทำการสอนวิชาเอกสาขาต่างๆถึงระดับปริญญาตรี ตามหลักสูตรสภาการฝึกหัดครูอนุมัติเมื่อปีพุทธศักราช 2519 ซึ่งแบ่งการศึกษาออกเป็นสองระดับ คือ ระดับประกาศนียบัตร - วิชาการศึกษาสูง (ป.กศ. ชั้นสูง) และระดับปริญญาตรีศึกษาศาสตร์บัณฑิต (2 ปี) ค่อยจาก ป.กศ. ชั้นสูง ค่อยมามีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรประถมศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น ปีพุทธศักราช 2521 และมัธยมศึกษาตอนปลาย ปีพุทธศักราช 2524 กรมการฝึกหัดครูจึงมีการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรการฝึกหัดครูใหม่ เป็นหลักสูตรปริญญาตรีศึกษาศาสตร์บัณฑิต (4 ปี) สภาการฝึกหัดครูอนุมัติเมื่อ พ.ศ. 2524 หลักสูตรสาขาดุริยางคศาสตร์นี้ได้มีการปรับปรุงแก้ไขอีกหลายครั้ง เพื่อให้สอดคล้องกับความจริงก้าวหน้าทางวิชาการและเทคโนโลยี และผลการวิจัยที่เกี่ยวกับการผลิตและการใช้ครู เป็นหลักสูตรวิทยาลัยครู 2528 2529 และ 2530 ตามลำดับ (กรมการฝึกหัดครู 2530 ก. : 1)

วิชาประวัติศาสตร์ศิลป์จัดอยู่ในหมวดวิชาเฉพาะด้าน กลุ่มเนื้อหาวิชา แขนงความเข้าใจในศิลปะ เป็นวิชาบังคับในสาขาวิชาเอกศิลปศึกษา ระดับปริญญาตรี 4 ปี ตามหลักสูตรวิทยาลัยครู พุทธศักราช 2530 โดยใช้เลขรหัสวิชา 2644793 ชื่อวิชา ประวัติศาสตร์ศิลป์ 1 เนื้อหาวิชา ศึกษาความเป็นมาและวิวัฒนาการศิลปะตะวันตก โดยเน้นเกี่ยวกับแนวคิดของความงามตามอุดมคติของปรัชญา ความเชื่อ และวัฒนธรรมตะวันตกตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ จนถึงคริสต์ศตวรรษที่ 20 โดยสังเขป

ก่อนที่จะมีการประกาศใช้หลักสูตรวิทยาลัยครู พุทธศักราช 2530 หลักสูตรสภาการฝึกหัดครู
ปีพุทธศักราช 2519 และหลักสูตรสภาการฝึกหัดครู ปีพุทธศักราช 2524 วิชาประวัติศาสตร์ศิลป์
จัดเป็นวิชาบังคับเช่นเดียวกัน โดยใช้เลขรหัสวิชา ศ. 111 ชื่อวิชา ประวัติศาสตร์ศิลป์ เนื้อหา
วิชา ประวัติศาสตร์ศิลป์โดยสังเขป เริ่มจากสมัยก่อนประวัติศาสตร์ ศึกษาความสัมพันธ์ศิลปะกับ
ชีวิต สิ่งแวดล้อมในอดีตถึงปัจจุบัน การเรียนวิชานี้เน้นทัศนคติศิลปะและการช่างของไทยและสากล
จะเห็นได้ว่า เนื้อหาวิชาได้เปลี่ยนแปลงไป หลักสูตรปีพุทธศักราช 2519 และ 2524 วิชา -
ประวัติศาสตร์ศิลป์กำหนดให้ศึกษาทั้งศิลปะและการช่างของไทยและสากล ส่วนหลักสูตรปีพุทธศักราช
2530 กำหนดให้ศึกษาเฉพาะศิลปะตะวันตก / ผลจากการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรตามโครงการ
ปรับปรุงหลักสูตรวิทยาลัยครู 2529 - 2530 (กรมการฝึกหัดครู 2530 ก. : 450 - 547)
เนื้อหาวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ถูกจำกัดให้อยู่ในวงแคบเข้า ศึกษาความรู้ความเข้าใจในศิลปะและ
การช่างของไทยออกไป การพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตร จึงมีผลกระทบต่อการกำหนดเนื้อหา
วิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ ซึ่งไม่ส่งเสริมจุดประสงค์เฉพาะสาขาที่กำหนดไว้ 6 ข้อดังนี้ (กรม -
การฝึกหัดครู 2530 ก. : 317)

1. เพื่อสร้างเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถทางการรับรู้ด้านทัศนศิลป์
2. เพื่อสร้างเสริมผู้เรียนให้มีความซาบซึ้งในคุณค่าทางทัศนศิลป์ทั้งทางตะวันตกและ
ตะวันออก
3. เพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถในการสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์
4. เพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถวิเคราะห์ วิจารณ์ และรู้ประวัติความเป็นมาของ
ทัศนศิลป์
5. เพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถในการสอนศิลปะในระดับต่างๆ โดยเฉพาะในระดับ
มัธยมศึกษา
6. / เพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถพัฒนารมคททางศิลปะและวัฒนธรรมอันดีงามของชาติ
คลาสและซิมเมอร์แมน (Clark and Zimmerman.1981 : 54) กล่าวว่า
การหาความรู้ความเข้าใจในรคททางศิลปะและวัฒนธรรมของตน มีผลกระทบต่อการพัฒนา
งานศิลปะเป็นอย่างยิ่ง และผลจากการวิจัยของ วินัย ภู่น่าพล (วินัย ภู่น่าพล 2521:43)
ก็ได้ชี้ให้เห็นถึงงานศิลปะประเภทต่างๆในเอเชียอาคเนย์ คือ พม่า ไทย ลาว เวียดนาม
มาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ ว่าขาดความเป็นตัวของตัวเอง ขาดเอกลักษณ์

ของวัฒนธรรมเดิม เมื่ออิทธิพลทางตะวันตกแพร่เข้ามาถึงรับไว้ ขาดการครองในการสร้างสรรค์
ไม่มีปรัชญาที่เด่นชัด ทำให้คุณค่าทางศิลปะด้อยลง ดังนั้น เนื้อหาวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ซึ่งเป็น
วิชาบังคับ แต่ขาดเนื้อหาเกี่ยวกับศิลปะและการช่างของไทย จึงไม่สอดคล้องกับการพัฒนามรดก
ทางศิลปะและวัฒนธรรมอันดีงามของชาติเป็นอย่างยิ่ง

เนื่องจากหลักสูตรวิทยาลัยครู ปีพุทธศักราช 2530 ใช้ในวิทยาลัยครูทั้ง 36 แห่ง
ทั่วประเทศ ปัญหาการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ จึงเป็นปัญหาสำคัญที่ควรจะต้องแก้ไข
เพื่อให้เกิดความสอดคล้องร่วมกันมากขึ้น ความพยายามที่จะแก้ไขข้อสภาพปัญหาต่างๆ ได้พยายาม
กระทำกันมาบ้างแล้ว เช่น ทบวงมหาวิทยาลัยจัดประชุมสัมมนาเรื่อง แนวทางการศึกษาประวัติ-
ศาสตร์ศิลป์ไทย ตามโครงการสัมมนาการวิจารณ์ศิลปะ ณ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขต
สนามจันทร์ จังหวัดนครปฐม ระหว่างวันที่ 8 - 13 พฤษภาคม 2524 และการประชุมปฏิบัติ-
การเขียนตำราวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ ตามโครงการของกรมการฝึกหัดครูระหว่างปี พ.ศ. 2525 -
2528 แต่ปัญหาต่างๆ ยังไม่บรรลุน้ำหนักรวบรวม เนื่องจากขาดการศึกษาปัญหาที่แท้จริง ผู้วิจัยได้
ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นโดยการซักถามปัญหาจากอาจารย์ผู้สอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ ในวิทยาลัยครู
ต่างๆ ทำให้มองเห็นสภาพปัญหาที่สำคัญอยู่หลายด้าน เช่น เกี่ยวกับเนื้อหาที่มีความสับสนอยู่มาก เกี่ยว
กับวิธีสอน ไม่มีการสร้างแนวการสอนร่วมกันและครูสอนจะเน้นเนื้อหาสาระในส่วนที่ตนถนัดและที่
เข้าใจเป็นพิเศษ ไม่มีการลำดับเนื้อหาให้เป็นขั้นตอนสอดคล้องกัน การสอนไม่ได้พยายามอธิบาย
เรื่องราวที่ครอบคลุมในช่วงระยะเวลาเดียวกัน ทำให้ผู้เรียนไม่สามารถมองเห็นสภาพความเป็น
จริงในแนวกว้างที่แจ่มชัด ในฐานะที่วิชาดังกล่าวนี้เป็นวิชาบังคับที่นักศึกษาวิชาเอกศิลปศึกษาทุกคน
จะต้องเรียน เกี่ยวกับอุปกรณ์การสอนซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการเรียนรู้ แต่ส่วนใหญ่จะยังไม่เพียงพอ
แต่ในส่วนที่มีอยู่ก็ไม่ได้นำมาใช้ให้เป็นประโยชน์อย่างแท้จริง ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน
ก็ไม่สอดคล้องกับเนื้อหาวิชา และการประเมินผลไม่มีเกณฑ์ที่แน่นอน ตลอดจนถึงหนังสือค้นคว้า
ยังมีไม่เพียงพอ

ปัญหาในเรื่องเนื้อหาวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ วิชาบังคับเอกศิลปศึกษาหลักสูตรวิทยาลัยครู
ปีพุทธศักราช 2530 ซึ่งปรากฏเฉพาะเนื้อหาศิลปะตะวันตก การจัดการเรียนการสอน อุปกรณ์
การสอน การกำหนดกิจกรรมไม่เหมาะสมสอดคล้องกับธรรมชาติของวิชา ตลอดจนการประเมินผล
ที่ไม่ได้อิงบนพื้นฐานอันถูกต้อง มีความสับสนอยู่มาก งานวิจัยนี้ต้องการศึกษาสภาพการเรียน -
การสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ในค่าน เนื้อหาวิชา วิธีสอน อุปกรณ์การสอน และแหล่งศึกษา

ค้นคว้า เพื่อหาแนวทางแก้ไขให้เหมาะสม อันจะเป็นวิธีการนำไปสู่แนวปฏิบัติการจัดการเรียนการสอนอย่างเหมาะสมสอดคล้องร่วมกัน ซึ่งจะเกิดผลดีต่อการจัดระบบการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา และงานวิจัยจะเป็นกระบวนการอย่างหนึ่งที่จะนำไปสู่การพิจารณาประกอบการประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร ให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ตามแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาระยะที่ 6 ของกรมการฝึกหัดครู (2530 - 2534)

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อศึกษาสภาพการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ ตามความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอนในค่าน เนื้อหาวิชา การสอน อุปกรณ์การสอน และแหล่งศึกษาค้นคว้า

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้สอน กำหนดแผนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ในค่านต่างๆร่วมกันระหว่างสหวิทยาลัยครูต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาเนื้อหาวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ หลักสูตรวิทยาลัยครู ปีพุทธศักราช 2530 ให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น
3. เพื่อให้ผู้บริหารใช้เป็นแนวทางปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ให้บรรลุเป้าหมายยิ่งขึ้น

ขอบเขตการศึกษาค้นคว้า

1. กลุ่มประชากร
กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ อาจารย์ภาควิชาศิลปะ ที่ทำการสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ จากวิทยาลัยครูทั่วประเทศจำนวน 72 คน 62
2. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา
 - 2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ อาจารย์ผู้สอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์
 - 2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความคิดเห็นที่มีต่อสภาพการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ในค่าน เนื้อหาวิชา การสอน อุปกรณ์การสอน และแหล่งศึกษาค้นคว้า

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

1. สภาพการเรียนรู้การสอน หมายถึง สภาพทั่วไปที่อาจารย์ผู้สอนมีความคิดเห็นต่อการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ในชั้น เนื้อหาวิชา วิธีสอน อุปกรณ์การสอน และแหล่งศึกษาค้นคว้า
2. ความคิดเห็น หมายถึง ความคิดเห็นเฉพาะบุคคล ที่ตอบสนองคำถามในแบบสอบถาม โดยวินิจฉัยไม่ได้ว่า ถูกหรือผิด ดีหรือไม่ดี
3. วิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ หมายถึง วิชาในหมวดเฉพาะด้าน กลุ่มเนื้อหาวิชาแขนงความเข้าใจศิลปะ หลักสูตรศิลปศึกษาระดับปริญญาตรี 4 ปี ปีพุทธศักราช 2530 เป็นรายวิชาบังคับ เลขรหัสวิชา 2644793 ชื่อวิชา ประวัติศาสตร์ศิลป์ 1
4. หลักสูตรวิทยาลัยครู หมายถึง หลักสูตรวิทยาลัยครูสายครุศาสตร์ ปีพุทธศักราช 2530 ของกรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ
5. เนื้อหาวิชา หมายถึง รายละเอียดของเนื้อหาวิชา ในรายวิชาที่กำหนดเลขรหัสหัวข้อเรื่อง จำนวนหน่วยกิต อัตราเวลาเรียน
6. การสอน หมายถึง วิธีการที่ผู้สอนจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในเนื้อหาวิชา วินิชาเข้าสู่บทเรียน กิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดจนการประเมินผล
7. อุปกรณ์การสอน หมายถึง สื่อการสอนที่ช่วยให้การเรียนรู้บรรลุเป้าหมายรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
8. แหล่งศึกษาค้นคว้า หมายถึง เอกสารตำราต่างๆทั้งในและนอกห้องสมุด ตลอดจนบุคคลากร สถานที่ และศิลปะวัตถุ ที่ช่วยให้เกิดความรู้ ความเข้าใจเพิ่มขึ้น

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งตามลำดับดังนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรอุดมศึกษา
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ศิลป์ ประกอบด้วย
 - 2.1 ลักษณะและธรรมชาติของวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์
 - 2.2 การเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ ด้านเนื้อหาวิชา วิธีสอน

อุปกรณ์การสอน และแหล่งศึกษาค้นคว้า

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรอุดมศึกษา

หลักสูตรอุดมศึกษา มีความแตกต่างจากหลักสูตรระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา
ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ (ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ 2529 : 58) ได้ให้ความเห็นในการศึกษาระดับ
อุดมศึกษาไว้ว่า การศึกษาระดับอุดมศึกษานั้น ปรัชญาที่ง่ายและสำคัญที่สุด เป็นการศึกษาที่
สูงกว่าระดับมัธยม สูงกว่าในแง่ที่ว่าการศึกษาระดับนี้ได้ให้คนอื่นอีกวัยหนึ่ง เป็นวัยที่เริ่มจะเป็น
ผู้ใหญ่หรือเป็นผู้ใหญ่แล้วเช่นนี้ ก็จำเป็นต้องให้มีความรู้ทางวิชาการต่างๆมาก มีกิจกรรมหลายประเภท
มีกลวิธีหลายๆอย่าง เพราะคนที่เป็นผู้ใหญ่แล้วนั้น จะมีความสนใจหลายอย่าง และมีแนวคิด
จินตนาการกันออกไปหลายประการ แตกต่างไปจากการศึกษาระดับประถมหรือมัธยม ที่มีความ
แตกต่างกันในเรื่องของลักษณะวิชา อาชีพ จินตนาการในอนาคตยังไม่มากนัก ด้วยเหตุนี้
การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา จึงมีแบบเฉพาะของตนเอง ที่แตกต่างไปจากระดับประถมและ
มัธยมอย่างมาก และเนื่องจากหลักสูตรระดับอุดมศึกษาเป็นหลักสูตรที่เน้นด้านวิชาการและกิจกรรม
ต่างๆ สถาบันอุดมศึกษามีหน้าที่รับผิดชอบที่สำคัญอยู่หลายประการ สาธิต จักรพาทอง
(สาธิต จักรพาทอง 2530 : 20 - 21) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ และหน้าที่ของสถาบัน
อุดมศึกษา มีหน้าที่หลักอยู่ 4 ประการ คือ

1. ทำหน้าที่ในการศึกษาค้นคว้าอย่างมีระบบในรูปของการวิจัย
2. ทำหน้าที่ในการสอน ทั้งบุคคลในวัยเรียน และบุคคลากรประจำการ

3. หน้าที่ในการบริการวิชาการแก่สังคม

4. หน้าที่ในการหาทุนบำรุง ส่งเสริมวัฒนธรรม ทรัพยากรคนควา ถ่ายทอดและปลูกฝังความเป็นพลเมืองดี

จากหน้าที่ทั้ง 4 ข้อดังกล่าวนี้ สถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่งได้พยายามแปลงหน้าที่ จัดเป็นโครงสร้างแผนงานที่แตกต่างห่างจากกัน แต่เมื่อปฏิบัติจริงยังคงสัมพันธ์กัน โดยเฉพาะหน้าที่ข้อที่ 1 2 และ 3 เพราะผู้สอนวิชาโดยอ้อมจะหาวิจัยเกี่ยวกับเนื้อหาและวิธีสอนวิชานั้น และให้วิชาการทางสาขานั้น ถึงแม้ว่าสถาบันอุดมศึกษาจะมีหน้าที่สำคัญทั้ง 4 ประการแล้ว เมื่อนำมาสู่การปฏิบัติ อาจเกิดปัญหาและข้อบกพร่องขึ้นได้ จึงทำให้มีการวิเคราะห์ วิจัยหลักสูตร เพื่อหาแนวทางปรับปรุงหลักสูตรอยู่เสมอ สายหยุด จำปาทอง (สายหยุด จำปาทอง 2530 : 21) ได้อ้างข้อเขียนของ ฮีโอกอร์ เอ็ม. กรีน เมื่อประมาณ 50 ปีมาแล้ว โดยระบุว่า สถาบันอุดมศึกษาในขณะนั้น ให้ความสนใจในท้นความจริงมากกว่าความดีและความงาม จนพบว่าคนมีจิตสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคมที่หย่อนลงไป เขาจึงได้เรียกร้องให้มีการท้นทว่าท้นศึกษา - ศาสตร์ให้มากกว่าเกม นอกจากนี้ ฮัทลิแ่ (Huttlin 1978) ได้เรียกร้อง ในเวลาต่อมาอีก 10 ปี ว่า จะต้องเน้นความเป็นมนุษย์กันในสถาบันอุดมศึกษาให้มากขึ้น

หลักสูตรวิทยาลัยครูสาขาการศึกษา เติมมีอยู่หลายหลักสูตร และใช้มาหลายปี จึงมีการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรวิทยาลัยครูหลายครั้ง เพื่อสร้างความเป็นเอกภาพให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ตามวัตถุประสงค์นโยบายในแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 6 ของกรมการฝึกหัดครู ในเรื่องนี้ โกสินทร์ รังสยาพันธ์ (โกสินทร์ รังสยาพันธ์ 2522 : 5) ได้อ้าง กรีน (Gwynn) ซึ่งเสนอทฤษฎีและหลักการหลักสูตรฝึกหัดครู ไว้ดังนี้

1. จะต้องพิจารณาปรัชญาการฝึกหัดครูต่อเนื่องกันไป ในอันที่จะผลิตครูให้มีคุณภาพ คือมีทั้งประสบการณ์ สมรรถภาพ และทัศนคติที่ดี
2. จะต้องมุ่งสร้างประสบการณ์และทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยกระบวนการกลุ่ม ให้รู้จักทำงานร่วมกับผู้อื่น และรู้จักประเมินตนเอง
3. จะต้องให้โอกาสศึกษาปฏิบัติงานในชุมชน ในโรงเรียนจริงๆ ได้ บุคคลบทบาทเกี่ยวกับชุมชนและนักเรียนเท่าที่จะทำได้
4. จะต้องให้โอกาสศึกษาปฏิบัติงานด้านแนะแนว การพิจารณาเด็กทำงานร่วมกับหน่วย

งานอื่นๆในชุมชนในการให้การศึกษา

5. จะต้องคัดเลือกนักศึกษาบรรจุเข้าทำงานและติดตามผลการปฏิบัติงาน ด้วยความละเอียดรอบคอบรัดกุมที่สุด

6. จะต้องมีการติดตามผล กระตุ้นเร่งเร้าให้ครูประจำการอยู่แล้ว ใฝ่พัฒนาตนเองขึ้นไปเรื่อยๆอย่างไม่หยุดยั้ง

ในเรื่องของการปรับปรุงหลักสูตรวิทยาลัยครู นอกจาก กรีนน์ เสนอแนะและหลักการสำคัญทั้ง 6 ประการแล้ว ยังมีผู้ทำการวิจัยถึงสภาพของปัญหาด้านต่างๆไว้มากมาย เช่น ชูชาติ นพพลกรัง (ชูชาติ นพพลกรัง 2522 : 53 - 54) ได้สรุปผลการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนกลุ่มวิชาและศาสนา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพการศึกษาระดับสูง ในวิทยาลัยครูไว้ดังนี้

1. ด้านหลักสูตร มีการสอดแทรกทัศนคติและลักษณะนิสัยที่ดีในการสอนทุกครั้ง ใช้เอกสารและสิ่งตีพิมพ์ที่ผู้สอนเห็นว่าเหมาะสม ใช้หนังสือและเอกสารที่อาจารย์ผู้สอนหรือภาควิชาจัดทำขึ้น แต่ใช้เอกสารของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครูเป็นส่วนน้อย

2. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน อาจารย์นำเหตุการณ์ปัจจุบันเข้าไปสอดแทรกกับบทเรียน ให้นักเรียนร่วมกิจกรรมทางศาสนาในชุมชน และให้นักเรียนศึกษาปฏิบัติจริงเกี่ยวกับพิธีกรรมต่างๆในศาสนา

3. ด้านสื่อการสอน อาจารย์ใช้สื่อการสอนประเภทของจริง หนังสือพิมพ์ วารสารต่างๆ สไลด์ ฟิล์มสตริป ภาพยนตร์

4. ด้านการวัดผลและการประเมินผล สังเกตการเข้าห้องเรียนอย่างสม่ำเสมอของนักศึกษา สังเกตการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักศึกษา การทดสอบปลายภาค แบบของข้อสอบเป็นแบบอัตนัยและปรนัยปนกัน การทดสอบวัดความสามารถของนักศึกษาในการนำความรู้ไปใช้ การแสดงความคิดเห็นและความเข้าใจ

5. อาจารย์และนักศึกษาเห็นด้วยมากกับเนื้อหาวิชาในกลุ่มปรัชญาและศาสนาตามที่หลักสูตรกำหนด และสามารถนำไปใช้สอนนักเรียนในระดับมัธยมได้

ปัญหาสำคัญในการเรียนการสอนกลุ่มปรัชญาและศาสนา คือ

1. การนำความมุ่งหมายของหลักสูตรมาใช้เป็นแนวทางในการเตรียมบทเรียน และกำเนิการสอน

2. เนื้อหาวิชามีรายละเอียดมากเกินไป เมื่อเปรียบเทียบกับเวลาและหน่วยกิต
3. การให้นักศึกษาทุกคนเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนไม่ทั่วถึง
4. วิทยาลัยไม่มีอุปกรณ์การเรียนการสอนอย่างเพียงพอ
5. การวัดผลและการประเมินผล เน้นความรู้ ความจำ มากกว่าการปฏิบัติ

ประจักษ์ ศรีประสาธน์ (ประจักษ์ ศรีประสาธน์ 2515 : 26) ได้รายงานการวิจัยของชาวต่างประเทศ เกี่ยวกับหลักสูตรการฝึกหัดครูของไทย ได้ข้อคิดเห็นสรุปได้ว่า หลักสูตรวิทยาลัยครูทุกวันนี้ วิทยาลัยครูทุกแห่งใช้เหมือนกันหมด ซึ่งไม่ได้กำหนดขึ้นเพื่อสะท้อนความต้องการของท้องถิ่น และความต้องการของประเทศ ทั้งไม่สอดคล้องกับความต้องการกำลังคนในท้องถิ่น การจัดหลักสูตรไม่ได้อยู่ในหลักการของการวิจัยหลักสูตรที่กว้าง ขากที่จะนำมาทำแนวการสอนให้บรรลุผลที่ต้องการ มีการเน้นเนื้อหาวิชามากกว่าที่สอน วิชาที่มีมากมาย บางวิชาจำเป็นแต่เรียนไม่ลึกซึ้ง สิ่งที่สอนจริงไม่ตรงกับที่กำหนดให้ การวัดผลเน้นเนื้อหาวิชาจากการสอนมากเกินไป

จากรายงานการวิจัยเรื่อง ปัญหาและความต้องการด้านการสอนของครูผู้สอนวิชาวิทยาศาสตร์ ตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2525 ในวิทยาลัยเกษตรกรรมของ จันทบุรี อินทวงศ์ (จันทบุรี อินทวงศ์ 2527 : 85) เกี่ยวกับวิธีสอนพบว่า ครูส่วนมากสอนแบบบรรยายและสาธิต นักเรียนจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมน้อยมาก เป็นเหตุให้นักเรียนเบื่อหน่ายต่อการเรียนและเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้นักเรียนไม่สนใจเรียน

บุญช่วย จินดาพันธ์ (บุญช่วย จินดาพันธ์ 2525 : 44) ได้สรุปผลงานวิจัย เรื่อง ปัญหาและความต้องการในด้านการเรียนการสอนวิชาอุตสาหกรรมศิลป์ ระดับ ป.กศ. ชั้นสูง ของนักศึกษา อาจารย์ และผู้บริหารในวิทยาลัยครู มีความคิดเห็นแตกต่างกันในเรื่องของจุดมุ่งหมายเนื้อหาวิชา วัสดุอุปกรณ์ การวัดและการประเมินผล คุณสมบัติและสมรรถภาพของผู้สอน คุณสมบัติพื้นฐานของนักศึกษาและสภาพสิ่งแวดล้อมของวิทยาลัย โดยนักศึกษาเห็นว่าปัญหาคือด้านคุณสมบัติและสมรรถภาพของผู้สอนค่อนข้างมาก และสภาพสิ่งแวดล้อมค่อนข้างน้อย อาจารย์เห็นว่าปัญหาคือด้านจุดมุ่งหมายค่อนข้างมาก การวัดผลและการประเมินผลค่อนข้างน้อย และผู้บริหารเห็นว่าปัญหาคือด้านวัสดุอุปกรณ์ค่อนข้างมาก ด้านการวัดผลค่อนข้างน้อย

หลักสูตรวิทยาลัยครูปีพุทธศักราช 2530 ปรับปรุงมาจากหลักสูตรปีพุทธศักราช 2519 และ 2524 เพื่อให้มีศักยภาพทางความรู้เฉพาะในวิชาชีพครู สำหรับกับการผลิตครูที่ตรงกับ

ความต้องการของหน่วยงานที่ใช่ครู หังภาคเอกชนและของรัฐ (กรมการฝึกหัดครู 2530 ก. : 450) โดยมีจุดมุ่งหมาย 7 ข้อ ดังนี้ (กรมการฝึกหัดครู 2530 ข. : 3 - 7)

1. มีเจตคติที่ดีต่อการเป็นครู มีความรัก ความศรัทธาในวิชาชีพครู มีค่านิยมที่พึงประสงค์ มีคุณธรรม และจริยธรรม ตลอดจนมีจิตใจใฝ่สัมฤทธิ์พัฒนาตนเองอยู่เสมอ
 2. มีความรู้และเทคนิควิธีที่จะปฏิบัติงานในหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ
 3. มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะและวิจารณญาณในการแก้ปัญหา
 4. มีสุขนิสัยที่ส่งเสริมสุขภาพทางกายและทางใจ ทั้งในส่วนตัวและส่วนรวม
 5. มีจิตสำนึกในการพัฒนาสังคม เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว
 6. มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย กระตือรือร้นที่จะมีส่วนร่วมในการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
 7. รักษาเอกลักษณ์และวัฒนธรรมอันดีงามของชาติ และมีความสำนึกในความเป็นคนไทย
- จากรายงานเกี่ยวกับหลักสูตรวิทยาลัยครู มีเรื่องที่น่าสนใจอยู่เรื่องหนึ่ง คือ สภาพการฝึกหัดครูและสถาบันฝึกหัดครูในอนาคต (ปี 2540) ตามโครงการศึกษานำร่อง โดยกล่าวถึงระบบการเรียนการสอนว่า กระบวนการเรียนการสอนในสถาบันฝึกหัดครู จะไม่เปลี่ยนแปลงไปจากปัจจุบันมากนัก คือมีระบบการเรียนการสอนหลายวิธีผสมผสานกัน แต่ส่วนใหญ่ยังคงใช้การบรรยาย ส่วนวิธีอื่นที่ใช้รองลงมาได้แก่การสอนเป็นกลุ่มเล็กๆ เช่น โปรแกรมการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนแต่ละคน ได้ฝึกปฏิบัติตามความถนัดและความอยากรู้อยากเรียนของตน (Individualized Program) และสอนคนให้ใช้ความรู้ความสามารถของตนมากยิ่งขึ้น การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองจะมีมากขึ้น โดยจะใช้จุดมุ่งหมายเป็นตัวชี้ว่า พฤติกรรมและกระบวนการเรียน คือการจัด การเรียนการสอนตามความต้องการของผู้เรียน แต่ข้อนี้ยังมีปัญหาอยู่บ้าง เช่น ในเรื่องของ ความพร้อมของห้องสมุดที่ทันสมัย ระบบข่าวสาร ข้อมูล เป็นต้น (กรมการฝึกหัดครู 2530:100)

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ศิลป์

2.1 ลักษณะของธรรมชาติของวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์

การศึกษาประวัติศาสตร์ศิลป์ คือการศึกษาศิลปะในเชิงประวัติศาสตร์ ความหมายของคำว่า " ประวัติศาสตร์ " ขจร สุขพานิช (ขจร สุขพานิช 2518 : 1) ได้อธิบายว่าคำว่า ประวัติศาสตร์ นั้น ไม่เคยมีการใช้มาก่อน ทั้งนี้เพราะ แต่เกิมนั้นการศึกษาเรื่องราวใน

อดีตตั้งแต่สมัยสมบูรณาญาสิทธิราช มักใช้จากการบันทึกของพงสาวดาร ต่อมามีการบัญญัติศัพท์ขึ้นใช้แทนคำว่าพงสาวดาร คือคำว่า ประวัติศาสตร์ แอมสฺซ นูมนนธ์ (แอมสฺซ นูมนนธ์ 2518:33) ให้ความหมายของคำว่าประวัติศาสตร์ว่า ประวัติศาสตร์หมายถึง การไต่สวนให้รู้ถึงความจริงเกี่ยวกับเหตุการณ์ของมนุษยชาติ ที่เกิดมาช่วงหนึ่งช่วงใดในอดีต ฉะนั้น ประวัติศาสตร์จึงเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับสังคมมนุษย์ ความเปลี่ยนแปลงของสังคม ความคิดที่ก่อให้เกิดเหตุการณ์ต่างๆในสังคม และสภาพเหตุการณ์ที่ส่งเสริมหรือขัดขวางวิวัฒนาการของสังคม หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง วิชาประวัติศาสตร์มีความสัมพันธ์กับเหตุการณ์ของสังคมมนุษย์

เนื่องจากเรื่องราวและเหตุการณ์ของมนุษย์ มีขอบเขตกว้างขวางมาก วิชาประวัติศาสตร์จึงแยกออกเป็นหลายสาขา ตามลักษณะของเหตุการณ์และเรื่องราวเฉพาะอย่างที่แตกต่างกันไป เช่น ประวัติศาสตร์การเมือง ประวัติศาสตร์เศรษฐกิจ ประวัติศาสตร์ปรัชญา ประวัติศาสตร์การศึกษา ประวัติศาสตร์วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ศิลปะ เป็นต้น โดยทั่วไปแล้วการศึกษาวิชาประวัติศาสตร์ อาศัยหลักฐานข้อเท็จจริงเพื่อจะค้นคว้าวินิจฉัยตีความ แอมสฺซ นูมนนธ์ ได้สนับสนุนในเรื่องเดียวกันนี้ว่า นักประวัติศาสตร์ ควรพยายามที่จะตีความหมาย ข้อเท็จจริงด้วยใจบริสุทธิ์ ถ้านักประวัติศาสตร์คนไหนมีแต่แสวงหาข้อเท็จจริง ไม่ตีความเลย คนนั้นไม่ควรเรียกว่านักประวัติศาสตร์ จะเรียกได้เพียงว่า ผู้ค้นหาข้อเท็จจริงเท่านั้น (แอมสฺซ นูมนนธ์ 2518:46)

สาโรช บัวศรี (Buasri, Saroj. 1970 : 116) ได้ให้ความหมายถึงประวัติศาสตร์ในเชิงสาระประโยชน์ว่า การศึกษาประวัติศาสตร์ ทำให้เรามองเห็นถึงความสำเร็จและล้มเหลวในอดีต และจะช่วยให้เห็นว่า อะไรจะเกิดขึ้นในอนาคต

ความแตกต่างระหว่างวิชาประวัติศาสตร์ กับ วิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ หิริยะ ไกรฤกษ์ (หิริยะ ไกรฤกษ์ 2530 : 51) ได้แยกแยะว่า วิชาประวัติศาสตร์ ได้แก่การศึกษาค้นคว้าของสังคมมนุษย์ จากหลักฐานเอกสารที่เป็นลายลักษณ์อักษร ศิลปะ ได้แก่ผลงานที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้น และมีเจตนาให้เกิดอารมณ์อย่างสุนทรีย์ วิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ ได้แก่การศึกษาค้นคว้าของมนุษย์จากผลงานที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้น โดยมีเจตนาให้เกิดอารมณ์สุนทรีย์ หิริยะ ไกรฤกษ์ ยังได้กล่าวเน้นในการอธิบายความดังกล่าวนี้อีกว่า ความหมายที่กล่าวมาแล้วข้างต้น บัญญัติขึ้นตามความหมายของคำว่า ศิลปะ ในโลกทัศน์ของชาวตะวันตกที่นำมาใช้กับการศึกษาผลงานสร้างสรรค์ในประเทศไทยก็คือเมื่อใดที่รับรู้ความเข้าใจเสียก่อนว่า "ศิลปะ" ในความหมายเดิมของไทยนั้น

หมายถึง วิชาความรู้ มิใช่หมายถึงผลงานที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้น แต่มีความหมายเดียวกับคำว่า "ศิลปศาสตร์" เพราะมีรากศัพท์มาจากคำว่า "ศิลป์" ในภาษาสันสกฤตอันมีความหมายว่า "กรรมอันบุคคลควรศึกษา" ส่วนคำว่า ศิลปะ ที่หมายถึง "การช่าง" เป็นความหมายที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงนำมาใช้ โดยแปลมาจากความหมายของคำว่า Art ในภาษาอังกฤษ

อารี สุทธิพันธุ์ ได้ให้ความหมายของคำว่า ประวัติศาสตร์ศิลป์ ว่า เป็นวิชาเกี่ยวกับสิ่งที่มีมนุษย์ได้กระทำขึ้นด้วยกำลังกาย ความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ และวัตถุต่างๆ ตามความเหมาะสม ให้เป็นผลงานทางศิลปะอันแสดงความรู้สึกละเอียดอ่อนสิ่งหนึ่งที่คนมีส่วนร่วมอยู่ ผลงานทางศิลปะหรือสิ่งที่มีมนุษย์ทำขึ้นนี้ อาจมีความงามหรือไม่งาม อาจแสดงถึงความสำเร็จตามความเชื่อถือหรือลัทธิลัทธิใด (อารี สุทธิพันธุ์ ม.ป.ป. : 4)

กำจร สุนพงษ์ศรี ได้ให้ความหมายคำว่าประวัติศาสตร์ศิลป์ ว่า วิชาประวัติศาสตร์ศิลป์เป็นศาสตร์หนึ่งในประวัติศาสตร์ เป็นประวัติศาสตร์เฉพาะอย่าง โดยมุ่งเน้นศึกษาความเป็นไปของประวัติศาสตร์ ด้วยการใชศิลปกรรม อันได้แก่จิตรกรรม ประติมากรรม ศิลปะภาพพิมพ์ สถาปัตยกรรม และประติมากรรมที่มนุษย์ได้สร้างสรรค์ขึ้นเป็นหลักฐานความรู้ และเพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงของอดีต เป็นวิชาที่ผูกพันอยู่กับวิชาประวัติศาสตร์และโบราณคดีอย่างแนบแน่น จะผิดแปลกแตกต่างตรงที่จุดประสงค์ การยึดถือข้อมูลและวิธีการทำงาน (กำจร สุนพงษ์ศรี 2530 : 10)

การเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ในประเทศไทยนั้น ได้กำหนดไว้ในหลักสูตรศิลปะและศิลปศึกษา ในระดับต่างๆมานานแล้ว แม้ว่าเนื้อหาวิชาและวิธีสอนจะยังไม่มี ความชัดเจนเช่นในปัจจุบัน แต่ก็เชื่อได้ว่าได้คลี่คลายมาโดยลำดับ กำจร สุนพงษ์ศรี (กำจร สุนพงษ์ศรี 2530 : 12) ได้อธิบายว่า เริ่มเห็นเค้าอยู่บ้างตั้งแต่สมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงวางแนวทางวิชาประวัติศาสตร์และโบราณคดีของไทยไว้อย่างกว้างๆ โดยปะปนสอดแทรกวิชาประวัติศาสตร์ศิลปะและเคล้ากับวิชาทั้งสอง ครั้นเมื่อมีการก่อตั้งสถาบันศิลปะ เช่น โรงเรียนเพาะช่าง เมื่อ พ.ศ. 2456 โรงเรียนประติมากรรม เมื่อ พ.ศ. 2477 ซึ่งต่อมาในปี พ.ศ. 2480 ได้เปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนศิลปากรแผนกช่าง และยกฐานะเป็นมหาวิทยาลัยศิลปากร ในปี พ.ศ. 2486 กับสถาบันศิลปะอีกแห่งหนึ่ง คือ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหา-

วิทยาลัย เมื่อ พ.ศ. 2477 วิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ที่เป็นทั้งของไทยและตะวันตก ลงจะเริ่มขึ้น
 อย่างเป็นหลักฐาน แต่จะเริ่มเมื่อใดนั้น ยังระบุชัดเจนไม่ได้ เท่าที่สอบถามคุณหลักสูตรโรงเรียน
 เพาะช่าง พ.ศ. 2456 ไม่พบว่ามีการสอนวิชานี้โดยเอกเทศ สันนิษฐานว่าคงอาจสอดแทรกอยู่ใน
 วิชาต่างๆ ส่วนทางโรงเรียนประณีตศิลปกรรมและโรงเรียนศิลปากรแผนกช่างนั้น หลักสูตรก็ไม่ได้
 บ่งชี้ชัดเจน ครบจนกระทั่งมีการสถาปนามหาวิทยาลัยศิลปากรขึ้น วิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ จึง
 เริ่มมีการศึกษาอย่างเป็นระบบ เป็นวิชาระดับรองห่านองวิชาโท ในคณะจิตรกรรมและประติมากรรม
 ก่อน โดยมียุสสอนอยู่ 2 คน คือ ศิลป พีระศรี กับ เชื้อน อัมศิริ ผู้เป็นศิษย์ สำหรับเอกสารชิ้น
 สำคัญคือ "อะ เพร์ เอทโลน์ ออฟ ชิสทรี แอน สโตน์ ออฟ อาร์ต" โดย ศิลป พีระศรี
 พิมพ์ในปี พ.ศ. 2511 และต่อมาในปี พ.ศ. 2512 ได้พิมพ์ออกมาเป็นภาษาไทย แปลโดย เชื้อน
 อัมศิริ ชื่อ "ประวัติศาสตร์และแบบอย่างศิลปะ" เนื้อหาครอบคลุมแบบอย่างศิลปะตะวันตกและ
 ตะวันออกอย่างสังเขป หนังสือเล่มนี้ช่วยกำหนดขอบเขตการศึกษาวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ไว้อย่าง
 สั้นๆ แต่ชัดเจน และช่วยให้เกิดแนวการสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ในสถาบันออกไปอย่างกว้างขวาง
 ซึ่งต่อมาได้แยกสาขาออกไปเป็นประวัติศาสตร์ศิลปะตะวันตก ประวัติศาสตร์ศิลปะตะวันออก และ
 ประวัติศาสตร์ศิลป์ในประเทศไทยโดยเฉพาะขึ้น

วิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ได้แยกตัวเองเป็นเอกเทศ เมื่อปี พ.ศ. 2517 เมื่อคณะโบราณ
 คดี มหาวิทยาลัยศิลปากรได้ปรับปรุงหลักสูตรใหม่ โดยเพิ่มสาขาวิชาประวัติศาสตร์ ในกลุ่มมานุษย-
 วิทยาขึ้น อย่างไรก็ตาม การศึกษาค้นคว้ายังยึดแนวทางตามสมเด็จพระอัครราชูปถัมภ
 และ ออร์ซ เซเคย์ ต่อมาเมื่อสถาบันอุดมศึกษาอื่นๆ ได้เปิดสอนวิชาศิลปะและศิลป์ศึกษาขึ้น
 และมีการก่อตั้งสถาบันวิจัย เช่น สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สถาบันทักษิณคดี
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตสงขลา ทำให้มีการแยกวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ออกจาก
 วิชาโบราณคดีอย่างเด็ดขาด นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520 เป็นต้นมา (พิริยะ ไกรฤกษ์ ม.ป.ป.
 : 5)

ในวิทยาลัยครู วิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ได้บรรจุไว้ในหลักสูตรของสภากาการฝึกหัดครู ตั้งแต่
 ปีพุทธศักราช 2519 และจัดเป็นวิชาบังคับสำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรชั้นสูง ทั้งวิชาเอก
 และวิชาโทศิลปะ และยังคงจัดเป็นวิชาบังคับสำหรับนักศึกษาวิชาเอกและวิชาโทศิลปะในการปรับปรุง
 หลักสูตรปีพุทธศักราช 2524 และ 2530 แนวการเรียนการสอนไม่ได้มีความแตกต่างไปจากสถาบัน
 ศิลปะและสถาบันศิลปศึกษาอื่นๆ มีแต่เนื้อหาเท่านั้นที่เปลี่ยนแปลงไปในการปรับปรุงหลักสูตร -

พุทธศักราช 2530 จากที่มีเนื้อหาครอบคลุมทั้งศิลปะตะวันตก ศิลปะตะวันออก และศิลปะไทย คงเหลือไว้เฉพาะเนื้อหาศิลปะตะวันตกแต่เพียงอย่างเดียว

2.2 การเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ด้านเนื้อหาวิชา วิธีสอน อุปกรณ์การสอน และแหล่งศึกษาค้นคว้า

เนื้อหาวิชามีความสำคัญต่อการเรียนการสอนอย่างมาก เพราะเป็นการกำหนดขอบเขตของการเรียนรู้ ชาลซ์ ซี ศรีโสเพซ (ชาลซ์ ซี ศรีโสเพซ 2525 : 371) ได้ให้ความหมายของเนื้อหาวิชาว่า เนื้อหาวิชาได้มาจากศาสตร์ต่างๆ แต่เมื่อนำมาบรรจุลงในหลักสูตร วิชาความรู้แต่ละศาสตร์จะถูกกักแปลงให้ง่ายลงไป เพื่อให้เหมาะสมกับแต่ละระดับการศึกษา ซึ่งคำว่าศาสตร์นั้น ไม่ใช่แค่ความรู้ที่เป็นระเบียบเท่านั้น ยังรวมถึงวิธีการที่จะแสวงหาความรู้ในศาสตร์นั้นๆ ด้วย มะลิดีร์ เอืออานันท์ (มะลิดีร์ เอืออานันท์ 2529 : 4) ได้อธิบายความหมายของเนื้อหาว่า เนื้อหาวิชาหมายถึงรายการซึ่งประกอบไปด้วยหน่วย 3 หน่วย คือ ความรู้ กระบวนการทางความรู้ และคุณค่า ความรู้คือความเข้าใจอันลึกซึ้งของผู้เรียน ซึ่งเป็นผลที่ผู้เรียนจะได้รับจากเนื้อหา กระบวนการทางความรู้ คือวิถีทางหรือหนทางซึ่งจะก่อให้เกิดความรู้ขึ้นๆ คุณค่า คือความเชื่อของคนแต่ละกลุ่ม แต่ละชาติ ในเรื่องของสิ่งที่เป็นนามธรรม เช่น ความดี ความงาม ความเชื่อ ที่อาจคล้ายคลึงกัน หรือแตกต่างกันในแต่ละชาติและวัฒนธรรม

เมธี บิลันธานนท์ และ นาคยา กัทรแสงโฮ (เมธี บิลันธานนท์ และ นาคยา กัทรแสงโฮ 2523 : 96) ได้กล่าวถึงเกี่ยวกับเนื้อหาไว้ดังนี้

1. ลำดับเนื้อหาจากความรู้เดิมที่นักเรียนมีอยู่แล้วไปสู่ความรู้ใหม่
2. ลำดับเนื้อหาจากวิธีตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงการสรุปผล
3. ลำดับเนื้อหาจากใจความสำคัญตามลำดับก่อน - หลัง
4. ลำดับเนื้อหาจากการเรียนง่าย ๆ ไปสู่ความเข้าใจที่ซับซ้อนขึ้น
5. ลำดับเนื้อหาจากรูปธรรม เนื้อหาเฉพาะอย่าง ไปสู่ความเข้าใจที่เป็นนามธรรม
6. ลำดับเนื้อหาจากข้อเท็จจริงต่างๆที่แยกกันอยู่กระจัดกระจาย รายละเอียดและการสังเกตต่างๆ ไปสู่ความถี่ถ้วนรอบคอบ กฎเกณฑ์และวิธีการสรุปกฎเกณฑ์อื่นๆที่สูงขึ้นไป เช่น การเรียนรู้ด้วยการสรุปเหตุผลออกมาเป็นกฎเกณฑ์
7. ลำดับเนื้อหาจากการใช้กฎเกณฑ์และการสรุปกฎเกณฑ์ไปสู่ข้อเท็จจริง การสังเกต

และการประยุกต์

สมิทร คุณากร (สมิทร คุณากร 2518 : 78) ได้วิเคราะห์เนื้อหาของความรู้ใน ศาสตร์ต่างๆของ ทาบา(Taba) และพบว่า บทบาทของเนื้อหาวิชาที่ช่วยในการเปลี่ยนแปลงผู้เรียน ประกอบด้วยระดับในแต่ละระดับ มีบทบาทต่อผลสัมฤทธิ์ผลของการเรียนรู้ คือ

1. เนื้อหาวิชาเป็นข้อมูลที่แสดงกระบวนการและทักษะ การเรียนอาศัยการท่องจำ
2. เนื้อหาที่เป็นความคิดและหลักการเบื้องต้น ความคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทาง ธรรมชาติ ความคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างสภาพจิตและร่างกาย ความคิดเห็นเกี่ยวกับ สภาพภูมิศาสตร์ที่มีต่อวัฒนธรรมของชนชาติต่างๆ หลักในการบริหาร หลักเกี่ยวกับมนุษยสัมพันธ์ ที่ที่ ฯลฯ เมื่อผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจและหลักการดังกล่าวไปอธิบายเหตุการณ์ หรือ สถานการณ์อื่นๆได้

3. ความคิดรวบยอด หมายถึงความรู้ที่ระจางดองเกี่ยวกับสิ่งนั้น คือรู้โครงสร้าง ลักษณะทั่วไป และมีส่วนประกอบย่อยๆทั้งหมดที่รวมกันขึ้นมาปรากฏหรือรวมอยู่ในสิ่งนั้น และสามารถ แยกสิ่งนั้นออกจากสิ่งอื่นๆได้ เช่น ผู้ชาย มนุษย์ เสือ ปลา แมว สุนัขโต การรักษาดูแลและ ทำลายชาติ หากแยกแยะว่าอะไรเป็นอะไรไม่เป็น ก็แสดงว่ามีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งนั้น

4. ระบบความคิด หมายถึงวิธีการศึกษาหาความรู้ ในศาสตร์ที่บรรจุเนื้อหาและความ รู้อื่นๆเอาไว้ เนื้อหาทั้ง 3 ระดับที่กล่าวมาแล้วนั้น เป็นรากฐานที่จะนำไปสู่ระบบความคิด ดัง จะเห็นได้ว่า ในการจัดหลักสูตรและการสอนวิชาใดก็ตาม ผู้เรียนจะไ้ระบบความคิดและวิธีการ ศึกษาหาความรู้อันเป็นวิถิทางของศาสตร์นั้นๆได้ และจะต้องได้รับเนื้อหาความรู้ครบทุกระดับมาก่อน

การกำหนดเนื้อหาวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ให้เหมาะสมกับสภาพการเรียนการสอน นักวิชาการ และนักประวัติศาสตร์ศิลป์ ได้เสนอแนวคิดเพื่อเป็นพื้นฐานในการกำหนดเนื้อหาไว้หลายทัศนะ มี ความคิดเห็นที่สอดคล้องและแตกต่างกันอยู่หลายประเด็น แต่สิ่งสำคัญประการหนึ่งในการกำหนด เนื้อหาวิชา คือ ธรรมชาติของแต่ละวิชามีลักษณะเฉพาะของตนเอง วิรุณ ตั้งเจริญ (วิรุณ ตั้งเจริญ 2525 : 54) ได้กล่าวถึงหลักวิชาการว่า มีธรรมชาติในตัวของมันเอง มีเนื้อหา สารการคิด และการปฏิบัติต่างกัน ทั้งนี้ วิชาประวัติศาสตร์ศิลป์จึงมีกระบวนการเรียนรู้ในเนื้อ หาของมันเอง แม้เนื้อหาวิชาต่างๆจะมีศาสตร์เฉพาะของตนเอง แต่ก็มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้อ กับวิชาอื่นๆมิได้แยกออกจากกันอย่างเด็ดขาด ตัวอย่างเช่น ในเรื่อง สุนทรียศาสตร์ นักประวัติ- ศาสตร์ศิลป์มีความคิดเห็นต่างกัน 2 กลุ่ม กลุ่มหนึ่งมีความเชื่อว่า วิชาประวัติศาสตร์ศิลป์มีความ

สัมพันธ์กับศาสตร์หลายแขนง แม้จะไม่สัมพันธ์โดยตรง แต่ก็มีส่วนสนับสนุนซึ่งกันและกัน และทำให้เนื้อหาวิชามีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น กัจจกร สุนพงษ์ศรี (กัจจกร สุนพงษ์ศรี 2530 : 11 และ 23) เห็นว่า วิชาสุนทรียศาสตร์ ช่วยส่งเสริมและขยายแนวคิดของวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ให้กว้างออกไป ทั้งยังสนับสนุนให้ใช้สุนทรียศาสตร์เป็นข้อมูลในการศึกษาประวัติศาสตร์ศิลป์อีกด้วย

เจตนา นาควัชร (เจตนา นาควัชร 2524 : 28) ได้สนับสนุนแนวทางนี้ โดยให้เหตุผลว่า การบรรยายเฉพาะข้อมูลที่เป็นเนื้อหาความเป็นจริงอย่างเดียว จะทำให้วิชานั้นแคบไป จึงจำเป็นต้องใช้เรื่องสุนทรียศาสตร์ประกอบด้วย เจตนา นาควัชร ได้อ้าง คีตกฤษฏ์ ปราโมช (เจตนา นาควัชร 2524 : 64) ว่าได้เขียนสนับสนุนให้มีการกล่าวถึงความงามในประวัติศาสตร์ศิลป์ โดยวิจารณ์ผลงานทางสื่อชื่อ ศิลปะในประเทศไทย ของหม่อมเจ้าสุภัทรทิศ คีตกฤษฏ์ วัคังนี " ได้ยินชื่อเรื่องก็ตื่นเต้น รู้สึกถึงหมีคนเขียนเรื่องศิลปะไทย ครั้นเปิดอ่านดูก็ไม่ปรากฏว่ามีศิลปะอยู่ที่ไหนเลย คือท่านไม่พูดถึงศิลปะเลย แต่พูดถึงพระพุทธรูปปางต่างๆ สมัยต่างๆ อ่านดูแล้วเป็นคู่มือนักขโมยพระ เพื่อจะรู้ว่า สูงต่ำแค่ไหน ท่านไม่ได้ชี้ให้เห็นความงามอย่างใดเลย เช่นท่านพูดถึงพระพุทธรูปขึ้นราชทานบอกว่า เป็นศิลปะสุโขทัยตอนท้ายเพียงเท่านั้น จะหาความรู้เรื่องศิลปะว่างามอย่างไรนั้นไม่ปรากฏ เพราะฉะนั้นวิธีการที่ถูกต้องในการชักชวนคนไทยให้เข้าถึงวัฒนธรรม ศิลปะ ขนบธรรมเนียมประเพณีงดงามต่างๆของไทย จึงยังมองไม่เห็น "

ในเรื่องของความงามนี้ เจตนา นาควัชร ยังได้กล่าวต่อไปอีกว่า เป็นเรื่องของปัจเจกบุคคลในแง่ " ประวัติศาสตร์ " กับ " ศิลปะวิจารณ์ " อาจมีความหมายต่างกัน แต่สิ่งที่น่าคิดต่อไปก็คือ เราจะหาการศึกษาศิลปะเชิงประวัติศาสตร์ให้เป็นเรื่องเกี่ยวกับความงาม กว้างแค่ไหนหรือไม่ คำตอบก็เห็นจะต้องเป็นว่า " ใด " และมีผู้กระทำแล้ว การศึกษาศิลปะโดยไม่พูดถึงความงามนั้น อาจจะถือได้ว่าเป็นการผิดธรรมชาติก็ว่าได้ ยกตัวอย่างบทความเรื่อง ศิลปะสุโขทัย ซึ่ง ศิลป พีระศรี เป็นผู้เขียนขึ้น ว่า นอกจากจะชี้ให้เห็นถึงลักษณะเฉพาะของศิลปะไทยในยุคนั้นแล้ว ยังบรรยายลักษณะที่เป็นความงามของศิลปกรรมสุโขทัยได้เป็นอย่างดี (เจตนา นาควัชร 2524 : 65)

อย่างไรก็ตามนักประวัติศาสตร์ศิลป์อีกกลุ่มหนึ่ง ไม่เห็นด้วยที่จะนำเอา สุนทรียศาสตร์ มาใช้ในประวัติศาสตร์ศิลป์ เช่น หม่อมเจ้าสุภัทรทิศ คีตกฤษฏ์ เสนอว่า การศึกษาประวัติศาสตร์ศิลป์ สิ่งที่ไม่ควรนำมาใช้คือความคิดเห็นส่วนตัว ที่แตกต่างกันแต่ละคน และการวิจารณ์ในแง่ของ " สุนทรียะ " และยังทรงกล่าวเพิ่มเติมว่า วิชาประวัติศาสตร์ศิลปะ และ วิชาศิลปะ แยกจากกัน

ถ้าจะสอนศิลปะควรใช้ความงามเข้ามาประกอบ แต่ถ้าจะสอนประวัติศาสตร์ศิลป์ ควรตัด เรื่องสุนทรียภาพ ออกไปให้มากที่สุด แต่ทรงขยายต่อไปว่า ถ้าเราไม่สามารถใช้รูปร่าง เครื่องแต่งกาย และลวดลายมาใช้ในการศึกษาประวัติศาสตร์ศิลป์แล้ว เราจำเป็นต้องใช้ สุนทรียภาพเป็นหลัก แต่จะใช้เป็นขั้นสุดท้าย ซึ่งไม่สามารถใช้สิ่งอื่นได้ (มจ. สุภัทรทิศ ทิสกุล 2524 : 28)

ในเรื่องเดียวกันนี้ หิริยะ ไกรฤกษ์ ได้ให้การสนับสนุนว่า เมื่อการศึกษาประวัติศาสตร์ศิลป์ จะมุ่งทำงานศิลปกรรม ซึ่งงานศิลปกรรมย่อมมีความงาม แต่การศึกษาประวัติศาสตร์ศิลป์จะไม่พิจารณาถึงสุนทรียภาพ และไม่ควรรีใช้อารมณ์เข้ามาปะปนในการพิจารณา (หิริยะ ไกรฤกษ์ 2524 : 27 - 28)

คลาตกและซิมเมอร์แมน (Clark and Zimmerman, 1981 : 55) ก็สนับสนุนแนวคิดดังกล่าวนี้ โดยกล่าวว่า เนื้อหาวิชาแต่ละวิชามีความชัดเจนในตัวของมันเอง นักประวัติศาสตร์ศิลป์ สามารถแยกแยะชนิดของงานศิลปะ ซึ่งมีลักษณะเฉพาะของมันเองได้ วิชาประวัติศาสตร์ศิลป์จึงมีความแตกต่างจากการวิจารณ์ในแง่เชิงทฤษฎีอย่างเด่นชัด และความแตกต่างดังกล่าวนี้ นักวิชาการสองท่าน มีความคิดเห็นที่สวนทางกันโดยตรง กล่าวคือ พิชญ์ สุภูมิทร เห็นว่า ไม่ควรนำวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ มาใช้ในการวิจารณ์ศิลปะ ส่วน หม่อมเจ้าสุภัทรทิศ ทิสกุล ทรงเห็นว่าไม่ควรนำเอาการวิจารณ์ศิลปะมาใช้ในการประวัติศาสตร์ศิลป์ (มจ. สุภัทรทิศ ทิสกุล 2524 : 27)

พิระพงษ์ ฤทธิศาล (พิระพงษ์ ฤทธิศาล 2529 : 159) มีความคิดเห็นว่า " ความรู้ทางประวัติศาสตร์ศิลป์ เป็นความรู้ที่กว้างขวาง แล่งกำเนิดและวิวัฒนาการต่างๆทางศิลปะ ข้อมูลเหล่านี้ สามารถนำไปใช้เป็นข้ออ้างอิง เปรียบเทียบ ระหว่างการวิจารณ์ได้ นอกจากนั้น ยังทำให้ผู้วิจารณ์ หาคำกว้าง สามารถรู้ได้ว่า งานที่กำลังวิจารณ์อยู่มีอิทธิพลจากผลงานในอดีตในแง่ใดบ้าง ทำให้การลงความเห็น ตัดสิน มีความหนักแน่นยิ่งขึ้น " ซึ่งสอดคล้องกับ คำรณ วงศ์อุปราช (คำรณ วงศ์อุปราช 2524 : 14) ที่สนับสนุนว่า นักวิจารณ์ศิลปะ ควร มีคุณสมบัติที่สำคัญประการแรก คือ มีพื้นฐานทางความรู้ทาง ประวัติศาสตร์ศิลป์

ปัญหาเกี่ยวกับ สุนทรียศาสตร์ และการวิจารณ์ศิลปะ เป็นปัญหาสำคัญของผู้สอนวิชา ประวัติศาสตร์ศิลป์ ว่าควรจะทำอย่างไรในเนื้อหาวิชาหรือไม่ อย่างไรก็ตาม ปัญหาที่สำคัญประการแรกอยู่ที่ความเข้าใจอันต้องแท้ในเนื้อหาของสุนทรียศาสตร์ และการวิจารณ์ศิลปะเสียมากกว่า วิชา วังษ์ใหญ่ (วังษ์ วังษ์ใหญ่ 2528 : 10) เห็นด้วยว่า ครูศิลปะศึกษาส่วนมากยังมีความต้องการที่จะรับการอบรมความรู้ในเรื่อง ศิลปะพื้นบ้าน สุนทรียศาสตร์ และการวิจารณ์ศิลปะ

ในเรื่องการจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลปะตะวันตก นักประวัติศาสตร์ศิลปะได้เสนอแนวทางที่น่าสนใจไว้มากมาย เช่น มิทท์เลอร์ (Mittler, 1986:41) ได้เสนอวิธีการศึกษาประวัติศาสตร์ศิลปะ โดยสมมติให้นักประวัติศาสตร์ศิลปะชื่อ เฮเลน เป็นผู้กำหนดประเด็นที่สำคัญในการพิจารณาวัตถุทางศิลปะ ดังนี้

1. สร้างขึ้นเมื่อใด
2. สร้างขึ้นที่ไหน
3. แบบอย่างอะไร
4. ผลงานศิลปะได้รับอิทธิพลจาก ศิลปิน หรือ งานศิลปะชิ้นใด
5. มีผลกระทบอะไรตามมา ต่อตัวศิลปิน และงานศิลปะที่สร้างขึ้น

มิทท์เลอร์ ได้นำเสนอต่อไปอีกว่า เฮเลน มีวิธีการที่ทำให้เกิดแผนแผนการเรียนรู้ (a plan of action) ซึ่งประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอน คือ

1. ระบุลักษณะ (Description) หมายถึงการสำรวจเกี่ยวกับระยะเวลาของงานศิลปะที่สร้างขึ้นเมื่อไร ที่ไหน
2. การวิเคราะห์ (Analysis) หมายถึงการสำรวจลักษณะของผลงานศิลปะ
3. การตีความ (Interpretation) หมายถึงการสำรวจว่าศิลปินได้รับอิทธิพลจากโลกและสภาพสิ่งแวดล้อมรอบตัวอะไรบ้าง
4. การตัดสิน (Judgement) หมายถึงการสร้างข้อสรุป (Decision) เกี่ยวกับความสำคัญของงานศิลปะ ที่มีต่อประวัติศาสตร์ศิลปะ

เฮเลน เรียกขั้นตอนทั้ง 4 นี้ว่า "กระบวนการของนักประวัติศาสตร์ศิลปะ" ซึ่งเป็นพฤติกรรมของกระบวนการ โดยเริ่มจากลักษณะของงานศิลปะว่าสร้างขึ้นที่ไหน เมื่อไร ศิลปินผู้ใดเป็นคนสร้าง เมื่อเข้าสู่การวิเคราะห์นักประวัติศาสตร์ศิลปะจะต้องมีสายตาสงสัยเกี่ยวกับการมองเห็น ในเรื่องระยะเวลาและการพัฒนางานศิลปะ ที่แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างกัน นักประวัติศาสตร์ศิลปะสามารถบอกได้ถึง "แบบอย่างเฉพาะของศิลปิน" (The Artist's Individual Style) ของแต่ละบุคคล เมื่อถึงขั้นตีความนักประวัติศาสตร์ศิลปะจะต้องพิจารณาดังอิทธิพลของเวลาและสถานที่ ที่มีบทบาทต่อความเป็นอยู่ของศิลปิน เหตุผลที่สำคัญอีกด้านหนึ่ง คือด้านลักษณะประจำชาติ (tradition) และคุณค่า (Values) ตัวอย่างเช่น งานของศิลปินกลุ่มอิมเพรสชันนิสม์ ได้รับอิทธิพลจากหลายสิ่งหลายอย่างในโลกนี้

ในบรรดาอิทธิพลเหล่านี้ มีเรื่องทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์ที่เด่นชัด และการรับรู้ด้านการมองเห็นของมนุษย์ และแม้กระทั่งกล้องถ่ายรูปก็มีผลกระทบกระเทือนมาถึงพวกเขา เช่นเดียวกัน และประการสุดท้ายของกระบวนการของนักประวัติศาสตร์ศิลป์ คือ การตัดสิน ซึ่งเป็นการประเมินคุณค่าของงานศิลปะ ที่ได้ผ่านการวินิจฉัยเป็นอย่างดีแล้ว จากเกณฑ์ข้อตกลงที่สร้างขึ้นบนพื้นฐานที่เหมาะสมของนักประวัติศาสตร์ศิลป์ กระบวนการของนักประวัติศาสตร์ศิลป์ของ มิทท์เลอร์ เขียนเป็นแผนภูมิได้ดังนี้ (Mittler. 1986:46)

โลกภายนอก	กระบวนการศึกษาประวัติศาสตร์ศิลป์			
	รูปลักษณะ	การวิเคราะห์	การตีความ	การตัดสิน
	เมื่อไร ที่ไหน และใคร ที่เป็น คนสร้าง	ลักษณะของงานศิลปะ เปรียบเทียบกับลักษณะ ของงานศิลปะชิ้นอื่นๆ ที่ค้นพบ และกำหนด แบบอย่างของงาน ศิลปะ	ศิลปินได้อิทธิพล จากสิ่งแวดล้อม อย่างไร และ มีอะไรนำเสนอ เป็นพิเศษเกี่ยวกับ เวลา และ สถานที่	ข้อเท็จจริง สอดคล้อง สัมพันธ์กับ ความสำคัญ ทางบ้าน ประวัติศาสตร์ ศิลป์

ภาพประกอบ 1 แผนภูมิแสดงกระบวนการและขั้นตอนการศึกษาประวัติศาสตร์ศิลป์

ประภิต บัญญัติ (ประภิต บัญญัติ 2521 : 1) เสนอหลักการใหม่ของประวัติศาสตร์ศิลป์และโบราณคดีทางพุทธศาสนา ว่า การแสวงหาข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์-โบราณคดี มีหลักอยู่ 5 ข้อ คือ

1. วัตถุนั้นคืออะไร (What)
2. ทำไมจึงสร้างวัตถุนั้นขึ้น (Why)

3. วัตถุนั้นสร้างขึ้นเมื่อใด (When)
4. วัตถุนั้นอยู่ที่ไหน (Where)
5. วัตถุนั้นสร้างขึ้นได้อย่างไร (How)

วิธีการของ ประภค บัญญัติ แม้จะเป็นแนวทางของวิชาประวัติศาสตร์และโบราณคดี แต่ก็มีการวิพากษ์วิจารณ์คล้ายคลึงกับของมิทท์เลอร์ นอกจากนี้ อารี สุทธิพันธุ์ (อารี สุทธิพันธุ์ ม.ป.ป. : 1) ก็เสนอรูปแบบการศึกษาวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ที่ครอบคลุมการพัฒนาการเรียนรู้ ทั้ง 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านความรู้ (Knowledge)
 - 1.1 ลักษณะของรูปแบบ
 - 1.2 ความเป็นมาและเงื่อนไขแต่ละยุค
 - 1.3 คุณค่าของความรู้ลึกและสุนทรีย์
 - 1.4 ทฤษฎีทางศิลปะ
2. ด้านทัศนคติ (Attitude)
 - 2.1 ทัศนคติเกี่ยวกับสภาพภาพ
 - 2.2 ทัศนคติเกี่ยวกับคำนิยามมนุษย์
 - 2.3 ทัศนคติเกี่ยวกับพฤติกรรม
3. ด้านทักษะ (Skill)
 - 3.1 ทักษะในการถ่ายทอดและตีความรูปแบบศิลปกรรม
 - 3.2 ทักษะในการคิดและแสวงหารูปแบบใหม่
 - 3.3 ทักษะในการใช้มือ และพัฒนากระบวนการ

แนวทางของ อารี สุทธิพันธุ์ มุ่งหาค้นวิธีการศึกษาและมุ่งที่จะให้วิชาประวัติศาสตร์ศิลป์เป็นวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ศึกษา หิริยะ ไกรฤกษ์ (หิริยะ ไกรฤกษ์ 2530 : 53-56) มีความคิดเห็นแตกต่างไปจาก อารี สุทธิพันธุ์ กล่าวคือ มีเป้าหมายที่พัฒนาการเรียนรู้ให้ครอบคลุมด้านต่างๆ ทั้ง 3 ด้าน แต่มุ่งที่จะศึกษาตัวศิลปะวัตถุโดยตรงเป็นหลักสำคัญ มีลำดับขั้นตอน 7 ขั้นตอน คือ

1. ลักษณะข้อมูล มีลักษณะต่างๆ 2 ประการ คือ

- 1.1 สิ่งที่มีมนุษย์สร้าง

177434

- 1.2 สิ่งที่มีบุคคลสร้างขึ้นนั้นต้องจงใจสร้าง
2. การรวบรวมข้อมูลประกอบคำขอ
 - 2.1 ติดตามข้อมูล
 - 2.2 บันทึกข้อมูล
3. กำหนดเรื่องราว (Identification)
4. การบรรยายเรื่องราว (Iconography)
5. ความคิดในการสร้างงาน (Iconology)
6. การกำหนดอายุเวลา
7. การพิจารณาตัววัตถุ

จากแนวคิดการเรียนการสอนที่มีความแตกต่างกันนี้ ทำให้ต้องมีการปรับปรุงการเรียนการสอน และพัฒนาพฤติกรรมด้านการเรียนรู้ ซึ่งจะมีผลต่อวิธีการวัดและประเมินผลด้วย โดยสภาพทั่วไปของการวัดและการประเมินผลวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ จะใช้วิธีวัดความจำเป็นส่วนใหญ่ ไม่ได้มุ่งที่จะวัดความรู้ ความเข้าใจ หรือทัศนคติต่อวิชาที่ศึกษา โปสคาล หวังหานิช (โปสคาล หวังหานิช 2521 : 61 - 62) ได้เสนอแนะวิธีปฏิบัติในการวัดและการประเมินผลไว้ว่า ควรมีการกำหนดกติกาการเรียนการสอน ให้ผู้สอนและผู้เรียนมีความเข้าใจตรงกัน มีเกณฑ์ร่วมกัน ในระหว่างการเรียนรู้ มีการทดสอบย่อย ติดตามงานที่มอบหมายให้ทำ ควรแจ้งผลสอบ ผลการปฏิบัติงานทุกครั้งให้ผู้เรียนทราบ ประชน แสงจักรี (ประชน แสงจักรี 2525 : 19 - 20) ให้น่าหลักการวัดและการประเมินผล จากคณะกรรมการวางพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษา เสนอไว้ในงานวิจัยของตนดังต่อไปนี้

1. การประเมินผล ควรเป็นไปเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนการสอน แบบของการประเมินผลควรมีสองแบบ คือ
 - 1.1 การประเมินผลย่อยๆ เพื่อสอบวัดนำเอาผลไปใช้ในการปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอน และนำผลไปใช้พัฒนาพฤติกรรมทางการเรียนรู้
 - 1.2 การประเมินผลเพื่อประโยชน์ในการบริหาร และควบคุมมาตรฐานเช่น ตรวจสอบคุณภาพการเรียนการสอน เพื่อปรับปรุงส่วนที่ก่อให้เกิดขึ้น ส่วนที่ดักให้ดีขึ้น
2. วิธีการวัดผลควรเน้นให้ผู้เรียนเห็นความก้าวหน้าของตนเองมากกว่าที่จะเปรียบเทียบกับคนอื่น โดยให้เด็กมีโอกาสเรียนรู้ ตามความสามารถของตน

3. การวัดผลในโรงเรียน ควรให้ครูผู้สอนวัดผลเอง ส่วนมาตรฐานของการเรียนการสอนควรมีการใช้ข้อทดสอบมาตรฐานไปวัดเป็นรายวิชาเป็นครั้งคราว เพื่อกำหนดเกณฑ์มาตรฐานให้โรงเรียนจัดกระบวนการเรียนและสิ่งประกอบอื่นๆอยู่เสมอ

4. ระบบการวัดผลใช้เป็นรายวิชาและวัดสังกัป (Concept) และการพัฒนาการของเด็กว่าพฤติกรรมที่เกิดขึ้นนั้นเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของแต่ละวิชาหรือไม่ ไม่ควรวัดเฉพาะความจำและเนื้อหาอีกต่อไป แต่มุ่งวิพากษ์วิเคราะห์ปัญหาเป็น การคิดเป็นในทุกระดับ

5. กรรมวิธีทางการวัดผล ใช้หลายๆวิธีประกอบกัน ให้สอดคล้องกับลักษณะวิชานั้นๆ

6. ไม่ควรถือการวัดผลเป็นสิ่งสำคัญเหนือการเรียนการสอน แต่ต้องเน้นความสำคัญของกระบวนการเรียนการสอน โดยถือการวัดผลเป็นมาตรการประกอบส่วนหนึ่งเท่านั้น ดังนั้นเอกสารการสอนต้องละเอียด บอกกิจกรรมและวิธีวัดผลด้วย

อรพินธุ์ ประสิทธิรัตน์ (อรพินธุ์ ประสิทธิรัตน์ 2528 : 114) กล่าวว่า ข้อมูลที่ได้จากการประเมินผล จะถูกนำไปพิจารณาปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน ทั้งของครูและนักเรียน โดยนำไปวิเคราะห์ระบบการเรียนการสอน ว่ามีข้อบกพร่องที่ควรแก้ไขอย่างไร โดยผู้สอนจะแก้ไขก่อนที่จะนำไปสอนต่อไป ส่วนผู้เรียนเมื่อได้ประเมินผลแล้ว ถ้ายังปรากฏว่ายังไม่บรรลุจุดหมายที่ตั้งไว้ ครูจะค้นหาทางช่วยต่อไป

ทางท่านอุปการณการสอนและแหล่งค้นคว้า มีความสำคัญต่อการเรียนรู้วิชาศิลปศึกษาทุกสาขา เนื่องจากศิลปศึกษา เป็นวิชาที่ไม่ได้มุ่งทักษะแต่เพียงด้านเดียว แต่มุ่งที่จะพัฒนาความรู้ความเข้าใจในศิลปะด้านต่างๆด้วย โดยเฉพาะวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ ที่ให้ความรู้ความเข้าใจประวัติความเป็นมาของงานศิลปกรรมในอดีตที่ยาวนาน ดังนั้นอุปการณการสอนและแหล่งค้นคว้า จึงมีความสำคัญต่อการเรียนรู้อย่างมาก/อรพินธุ์ ประสิทธิรัตน์ (อรพินธุ์ ประสิทธิรัตน์ 2528 : 112) กล่าวถึงอุปการณการสอนว่า สื่อการสอนที่เลือกนั้นจะต้องเหมาะสมกับจุดหมาย เนื้อหาวิชา และผู้เรียนในแง่ของจุดหมายนั้น ถ้าเลือกสื่อที่ไม่เหมาะสม ก็อาจทำให้เกิดความล้มเหลว เป็นต้นว่าต้องการให้ผู้เรียนเกิดทักษะจริงจริง สื่อที่ใช้ต้องเป็นสื่อให้นักเรียนได้ลงมือกระทำจริงๆ แต่ถ้าจุดหมายเพียงเพื่อให้นักเรียนได้ความรู้ หราบเรื่องราวแคอย่างเดียว สื่อที่ใช้เป็นสื่อนำเสนอ เช่น ฉายสไลด์ ฟิล์มสกริป หรือใช้สิ่งพิมพ์ สำหรับผู้เรียนนั้นครูจะต้องพิจารณาว่า ผู้เรียนมีประสบการณ์เดิมมากน้อยเพียงใด อยู่ในระดับไหน อายุ เพศ ก็ต้องพิจารณาดูด้วย เพื่อจะได้เลือกสื่อให้สอดคล้องกับระดับของผู้เรียน ในด้านเนื้อหาวิชาจะต้องดูว่าเป็นลักษณะไหน เป็นเนื้อหาที่ผู้เรียน

สามารถเกิดการเรียนรู้ได้โดยง่าย ครูก็อาจใช้สื่อที่เป็นนามธรรม แต่บางเนื้อหาที่ค่อนข้างซับซ้อน จะต้องใช้สื่อที่เป็นรูปธรรมเป็นส่วนใหญ่ นอกจากนี้ ครูจะต้องระลึกเสมอว่า สื่อการเรียนการสอน มีลักษณะพิเศษเฉพาะตัวของมันเอง ครูจำเป็นต้องมีความรู้ในเรื่องสื่อแต่ละชนิดอย่างลึกซึ้ง เพื่อจะได้มีเกณฑ์ในการตัดสินใจที่จะเลือกใช้สื่อชนิดใดในจึงเหมาะสมกับเนื้อหาที่จะสอน

วิญ หังเจริญ (วิญ หังเจริญ 2526 : 109) ได้กล่าวถึงอุปกรณ์การสอนว่า การเรียนการสอนวิชาศิลปะนั้น นอกจากความพร้อมในตัวบุคคลแล้ว ยังต้องมีความพร้อมในด้าน อุปกรณ์ที่จะใช้เป็นสื่อในการแสดงออก และพร้อมด้วยสื่อการสอนอีกด้วย เพราะสื่อการสอนจะเป็น สิ่งช่วยสร้างความรู้ ความเข้าใจอย่างดี

อุปกรณ์การสอนประเภทเครื่องฉายที่นิยมใช้ในวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ คือ สไลด์ เพราะเป็น อุปกรณ์ที่สามารถนำเสนอแบบอย่างงานศิลปกรรมได้ทุกสาขา และศึกษารายละเอียดได้มากที่สุด ทั้งแบบอย่าง ขนาด และสี กัจจกร สุนพงษ์ศรี (กัจจกร สุนพงษ์ศรี ม.ป.ป. : คำนำ) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของสไลด์ว่า เนื่องจากการศึกษาศิลปะ มีขอบเขตความหมายเจาะจงไปถึง การศึกษาค้นคว้าทัศนศิลป์ อันได้แก่ จิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม และอื่นๆ ที่สามารถ รับรู้คุณค่าของงามทั้งการมองเห็นเป็นสิ่งสำคัญ ด้วยเหตุนี้ การสร้างสื่อจึงควรออกมาในรูปของ ภาพจึงจะสอดคล้องต้องกัน ดังนั้นภาพสไลด์ จึงเหมาะสมกับสภาพดังกล่าว เพราะสามารถจำลอง ได้เหมือนจริง อีกทั้งยังสะดวกในการเก็บรักษาและปฏิบัติการ มีหน้าซ้ำยังสามารถให้ค้นชมครั้ง เดียวได้จำนวนมาก และใช้ได้นานไปอีกด้วย

พิริยะ ไกรฤกษ์ ได้ใช้สื่อช่วยในการสอนวิชาการพิพิธภัณฑ์และหอศิลป์ และวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ กับนิสิตปริญญาโทศิลปศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ภาคเรียนที่ 1 / 2529 และนิสิตปริญญาโทประวัติศาสตร์ศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ภาคเรียนที่ 2/2529 ได้ใช้เครื่องฉายสไลด์ 3 ชุด ในเวลาเดียวกัน เพื่อเปรียบเทียบแบบอย่างงานศิลปะในสมัยต่างๆ ซึ่งเป็นวิธีสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ ที่ใช้ผลงานเป็นหลักสำหรับศึกษา แล้วใช้เวลาและเหตุการณ์ เป็นเครื่องตรวจสอบ

นอกจากสไลด์แล้ว อุปกรณ์การสอนที่นิยมใช้ในวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ คือ วัตถุต้น เครื่องฉายข้ามศีรษะ ภาพถ่าย แผนภูมิ แผนภาพ หุ่นจำลอง และของจริง อย่างไรก็ตาม แม้อุปกรณ์การสอนจะมีความจำเป็นต่อการเรียนการสอน แต่ก็ยังปรากฏว่า อุปกรณ์การเรียนการสอนยังไม่เพียงพอแก่อาจารย์และนักศึกษา และบางครั้งไม่ได้ถูกนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์อย่าง

แท้จริง เช่น สุภวัณน์ เอ็มไอช (สุภวัณน์ เอ็มไอช 2528 : 46) ได้รายงานวิจัยเรื่องสภาพการเรียนการสอนวิชาพื้นฐานทั่วไปในวิทยาลัยครูตามความคิดเห็นของผู้บริหาร อาจารย์และนักศึกษา เมื่อ พ.ศ. 2524 ของ กาญจนา บุญมัย ได้ศึกษาความคิดเห็นต่อวิชาพื้นฐานทั่วไปในหลักสูตรการฝึกหัดครู พ.ศ. 2519 ในเรื่องอุปกรณ์การเรียนการสอน พบว่า การสอนวิชาพื้นฐานทั่วไป ใกล้เคียงประมาณเป็นค่าวัสดุอุปกรณ์น้อย และอาจารย์ส่วนใหญ่ยังนิยมการสอนแบบบรรยาย

สำหรับ วิถีทัศน์ เป็นอุปกรณ์การสอนที่ได้รับความนิยมแพร่หลายมากขึ้น จากรายงานวิจัยของวิบูล จันทรแถม (วิบูล จันทรแถม 2531 : 73) พบว่า ครูสอนศิลป์นิยมใช้เครื่องวิถีทัศน์ น้อยที่สุด โดยให้ความเห็นว่า โรงเรียนไม่มีเครื่อง วิถีทัศน์ หามั่นเทปเรื่องราวที่จะสอนยาก และจากงานวิจัยของ ศวาง เหมเกตุ (ศวาง เหมเกตุ 2529 : 119) พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน คือ อุปกรณ์การสอนที่มีไม่เพียงพอ สอดคล้องกับงานวิจัยของ บุชรินทร์ พันธ์ขาว (บุชรินทร์ พันธ์ขาว 2522 : 67) ที่พบว่า ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับอุปกรณ์การสอนที่พบมากที่สุด คือ โรงเรียนมีอุปกรณ์การสอนจำนวนจำกัด ไม่เพียงพอตามความต้องการ แม้จะมีการส่งเสริมในการผลิตอุปกรณ์การสอน เพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพขึ้น แต่ปัญหาการผลิตรายจากปัจจัยหลายประการ เทียมเมฆ เอื้ออังกูร (เทียมเมฆ เอื้ออังกูร 2528 : 19 - 26) กล่าวว่า ครูบางคนมีภาระในการสอน และงานด้านอื่นมาก จึงทำให้ไม่มีเวลาผลิตอุปกรณ์การสอน ครูบางส่วนไม่มีความสามารถในการผลิต บางคนมีความพยายามเอาใจใส่ทำอุปกรณ์การสอน แต่มีปัญหาเรื่องงบประมาณ ในบางกรณี ครูไม่สามารถสร้างอุปกรณ์การสอนเพราะมีเรื่องหัวให้หมกมุ่นกังวลใจ เทียมเมฆ เอื้ออังกูร ยังกล่าวอีกว่า แม้แต่ด้านการใช้ ครูบางคนเห็นว่าการใช้อุปกรณ์การสอน เป็นเรื่องยุ่งยาก เสียเวลา และสิ้นเปลือง

ด้านแหล่งค้นคว้า วันชัย สุภนศร (วันชัย สุภนศร 2515 : 139) ได้วิเคราะห์และประเมินผล การเรียนการสอนบางรายวิชาในหลักสูตรระดับปริญญาตรี ของสถาบันฝึกหัดครู 7 แห่ง โดยให้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นอาจารย์และนักศึกษา ผลของการศึกษาพบว่า สิ่งที่เป็นอุปสรรคต่อการจัดการเรียนการสอนมากที่สุด คือ หนังสือในห้องสมุดมีไม่เพียงพอแก่การค้นคว้า ปัญหาที่รองลงมาก็คือ การขาดแคลนหนังสือที่เป็นภาษาไทยสำหรับผู้เรียน หลักสูตรล้าสมัย เนื้อหาหลักสูตรมากเกินไป ขาดแคลนอุปกรณ์การสอน นอกจากนั้นยังได้แสดงความคิดเห็นว่า อาจารย์ใช้การบรรยายมากเกินไป เน้นทฤษฎีมากกว่าการปฏิบัติ เนื้อหาวิชาอ้างอิงต่างประเทศมากเกินไป

ปัญหาเรื่องการขาดแคลนหนังสือตำราที่เป็นภาษาไทยเป็นปัญหาใหญ่ในวิชาศิลปศึกษามานาน แม้ปัจจุบัน เอกสารตำราศิลปศึกษามีมากขึ้น แต่ก็ยังไม่เพียงพอแก่ระบบการศึกษาที่ขยายวงกว้างขึ้น เอกสารตำราภาคภาษาไทยที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับวิชาประวัติศาสตร์ศิลปะตะวันตก มีจำนวนน้อย เมื่อเทียบกับหนังสือต่างประเทศที่พิมพ์จำหน่ายอย่างแพร่หลาย ทั้งภาษาอังกฤษ และภาษาอื่นๆ

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ แสดงให้เห็นถึงความสำคัญ ของวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ ที่จะช่วยพัฒนาความรู้ ความเข้าใจในเรื่องราวของศิลปกรรม ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการศึกษาศิลปะทุกแขนง อย่างไรก็ตาม ในเรื่องเนื้อหาวิชา การสอน อุปกรณ์การสอน และแหล่งค้นคว้า ยังมีปัญหานางประการเหาะฉะนั้นในการนี้ จึงสมควรที่จะมี การศึกษาความคิดเห็น จากผู้สอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ในวิทยาลัยครูทั่วประเทศ ว่ามีความคิด เห็นต่อสภาพการเรียนการสอนในด้าน เนื้อหาวิชา วิธีสอน อุปกรณ์การสอน และแหล่งค้นคว้า อย่างไร เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอน วิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

วิธีดำเนินการ แบ่งเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. ประชากร
2. การสร้างเครื่องมือ
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ อาจารย์ผู้สอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ ใน วิทยาลัยครูทั่วประเทศ 36 แห่ง รวมทั้งสิ้น 52 คน แยกเป็นสหวิทยาลัย ใดดังนี้

1.1 สหวิทยาลัยล้านนา ประกอบด้วย

1.1.1 วิทยาลัยครูเชียงใหม่	2 คน
1.1.2 วิทยาลัยครูอุตรดิตถ์	3 คน
1.1.3 วิทยาลัยครูเชียงราย	2 คน
1.1.4 วิทยาลัยครูลำปาง	2 คน

1.2 สหวิทยาลัยพุทธชินราช ประกอบด้วย

1.2.1 วิทยาลัยครูเพชรบูรณ์	2 คน
1.2.2 วิทยาลัยครูพิบูลสงคราม พิษณุโลก	3 คน
1.2.3 วิทยาลัยครูกำแพงเพชร	2 คน
1.2.4 วิทยาลัยครูนครสวรรค์	1 คน

1.3 สหวิทยาลัยอีสาน - เหนือ ประกอบด้วย

1.3.1	วิทยาลัยครูเลย	1	คน
1.3.2	วิทยาลัยครูอุดรธานี	2	คน
1.3.3	วิทยาลัยครูมหาสารคาม	2	คน
1.3.4	วิทยาลัยครูสกลนคร	1	คน

1.4 สหวิทยาลัยอีสาน - ใต้ ประกอบด้วย

1.4.1	วิทยาลัยครูนครราชสีมา	2	คน
1.4.2	วิทยาลัยครูสุรินทร์	-	คน
1.4.3	วิทยาลัยครูบุรีรัมย์	2	คน
1.4.4	วิทยาลัยครูอุบลราชธานี	2	คน

1.5 สหวิทยาลัยศรีอยุธยา ประกอบด้วย

1.5.1	วิทยาลัยครูเทศบาลนครสมุทรปราการ	1	คน
1.5.2	วิทยาลัยครูฉะเชิงเทรา	1	คน
1.5.3	วิทยาลัยครูวัดโพนพระ จันทบุรี	2	คน
1.5.4	วิทยาลัยครูพระนครศรีอยุธยา	1	คน
1.5.5	วิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์	1	คน

1.6 สหวิทยาลัยทหารบก ประกอบด้วย

1.6.1	วิทยาลัยครูเพชรบุรี	-	คน
1.6.2	วิทยาลัยครูกาญจนบุรี	2	คน
1.6.3	วิทยาลัยครูนครปฐม	2	คน
1.6.4	วิทยาลัยครูจอมบึง ราชบุรี	2	คน

1.7 สหวิทยาลัยทักษิณ ประกอบด้วย

1.7.1	วิทยาลัยครูยะลา	2 คน
1.7.2	วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช	2 คน
1.7.3	วิทยาลัยครูภูเก็ต	2 คน
1.7.4	วิทยาลัยครูสุราษฎร์ธานี	2 คน
1.7.5	วิทยาลัยครูสงขลา	2 คน

1.8 สหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ ประกอบด้วย

1.8.1	วิทยาลัยครูพระนคร	2 คน
1.8.2	วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา	1 คน
1.8.3	วิทยาลัยครูธนบุรี	2 คน
1.8.4	วิทยาลัยครูจันทระเกษม	2 คน
1.8.5	วิทยาลัยครูสวนสุนันทา	2 คน
1.8.6	วิทยาลัยครูสวนดุสิต	2 คน

2. การสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม ได้ดำเนินการสร้างตามลำดับดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสารตำราเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ และหลักสูตร
วิทยาลัยครู ปีพุทธศักราช 2530

2.2 ศึกษาหลักการและวิธีสร้างแบบสอบถามจากวิทยานิพนธ์ของ เรณู เพ็ญอารี (เรณู เพ็ญอารี 2528 : 37) วิทยานิพนธ์ของ วิจิต สุวรรณโนภาส (วิจิต สุวรรณโนภาส 2524 : 30) วิทยานิพนธ์ของ สุกวิทย์ เอ็มโอช (สุกวิทย์ เอ็มโอช 2528 : 54) แล้วประมวลเป็นแบบสอบถามขึ้น เพื่อศึกษาสภาพการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ ในด้านต่างๆ ลักษณะของแบบสอบถาม เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ตั้งแต่ มากที่สุด หรือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เท่ากับ 5 จนถึงน้อยที่สุด หรือ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง เท่ากับ 1 ตามแบบของ ลิเคิร์ท (Likert) โดยแยกสภาพความลึกเห็นออกเป็นด้านต่างๆ 4 ด้าน คือ ด้านเนื้อหา-วิชา จำนวน 7 ข้อ ด้านการสอน จำนวน 12 ข้อ ด้านอุปกรณ์การสอน จำนวน 9 ข้อ และด้าน

แหล่งศึกษาค้นคว้า จำนวน 7 ข้อ ตอนสุดท้ายของแบบสอบถามแต่ละด้าน จะเป็นคำถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมนอกเหนือจากที่กำหนดให้

2.3 นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ได้แก่ รองศาสตราจารย์ ดร.พิริยะ ไกรฤกษ์ รองศาสตราจารย์กำจร สุนพงษ์ศรี รองศาสตราจารย์อารี สุทธิพันธุ์ เพื่อตรวจสอบคำถามให้ครอบคลุมและสอดคล้องกับเรื่องที่จะวิจัย

2.4 ปรับปรุงแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้ (Try-Out) กับอาจารย์ภาควิชาศิลปะมหาวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ แล้ววิเคราะห์แบบสอบถามเพื่อหาความเชื่อมั่น โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.88

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เนื่องจากการศึกษาในครั้งนี้เป็นการสำรวจความคิดเห็น การเก็บรวบรวมข้อมูล กระทำในระหว่างเดือนธันวาคม พ.ศ. 2531 ถึง เดือนมกราคม พ.ศ. 2532 โดยดำเนินการดังนี้

3.1 ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปยังอาจารย์ผู้สอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ ในวิทยาลัยครูส่วนภูมิภาค ทั้ง 30 แห่ง จำนวน 61 ฉบับ ได้รับคืนมา 51 ฉบับ

3.2 วิทยาลัยครูสังกัดมหาวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ 6 แห่ง ผู้วิจัยเดินทางไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง มีผู้ตอบแบบสอบถาม 11 ฉบับ รวมแบบสอบถามที่ส่งไป 72 ฉบับได้รับคืน 62 ฉบับคิดเป็นร้อยละ 86.11

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลได้ดำเนินการดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ใช้วิธีหาค่าสถิติพื้นฐาน คือ

4.1.1 ค่าความถี่

4.1.2 ค่าร้อยละ

4.1.3 ค่าเฉลี่ยค่าตอบจากแบบสอบถามมาตรฐานส่วนประมาณค่า ใช้สูตร

$$\bar{X} = \frac{\sum fX}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$ = แทนค่าเฉลี่ยความถี่

$\sum fX$ = แทนผลรวมของคะแนนทั้งหมด

N = แทนจำนวนคนในกลุ่ม

(บัณฑิต ภาวนาภิรมชาญ 2523 : 17)

4.1.4 หาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของค่าเฉลี่ยค่าตอบ จากแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า ใช้สูตร

$$S.D. = \sqrt{\frac{\sum fX^2}{N} - \frac{(\sum fX)^2}{N}}$$

S.D. = ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของค่าเฉลี่ย

$\sum fX$ = ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

$\sum fX^2$ = ผลรวมของคะแนนยกกำลังสอง

N = จำนวนประชากรทั้งหมด

(ประคอง กรรณสูตร 2520 : 51)

4.2 แบบสอบถามตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยใช้การร้อยละ

4.3 แบบสอบถามตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็น สภาพการเรียนรู้การสอน ด้านเนื้อหาวิชา ด้านการสอน ด้านอุปกรณ์การสอน และท่านแหล่งศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์โดยใช้การแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนดังนี้

4.3.1 หาค่าเฉลี่ยจากแบบสอบถาม การตีความค่าเฉลี่ย ใช้เกณฑ์ ต่อไปนี้

- 1.00 - 1.49 หมายถึง น้อยสุด
- 1.50 - 2.49 หมายถึง ค่อนข้างน้อย
- 2.50 - 3.49 หมายถึง ปานกลาง
- 3.50 - 4.49 หมายถึง ค่อนข้างมาก
- 4.50 - 5.00 หมายถึง มากที่สุด

(ชำญกิจ ชอนทักกิจ 2522 : 19)

4.3.2 หาค่าเบี่ยงเบนของค่าเฉลี่ย (Standard Deviation)

ของค่าตอบจากแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า

4.4 แบบสอบถามปลายเปิด ข้อมูลเกี่ยวกับ ปัญหา ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ในด้านเนื้อหา-วิชา การสอน อุปกรณ์การสอน และแหล่งศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาสภาพการเรียนรู้การสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ หลักสูตรวิทยาลัยครู 2530 ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับสภาพการเรียนรู้การสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ โดยแยกวิเคราะห์เป็น 4 ด้าน ได้แก่

1. ด้านเนื้อหาวิชา
2. ด้านการสอน
3. ด้านอุปกรณ์การสอน
4. ด้านแหล่งศึกษาค้นคว้า

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา ข้อเสนอแนะ และความคิดเห็นเพิ่มเติมของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการเรียนรู้การสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ นอกเหนือจากที่กำหนดไว้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1

ในการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม มีรายละเอียดดังปรากฏในตาราง 1 2 3 และ 4 ตามลำดับ ดังนี้

ตาราง 1 จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ชาย	43	69.35
หญิง	19	30.65
รวม	62	100

จากตาราง 1 แสดงให้เห็นว่า จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามเป็นชายมากกว่าหญิง โดยเป็นชายร้อยละ 69.35 และเป็นหญิงร้อยละ 30.65 ชายมากกว่าหญิงร้อยละ 38.7

ตาราง 2 จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
0 - 35 ปี	16	25.81
36 ปีขึ้นไป	46	74.19
รวม	62	100

จากตาราง 2 แสดงให้เห็นว่า จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม ที่มีอายุตั้งแต่ 36 ปีขึ้นไป มีมากกว่าจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุระหว่าง 0 - 35 ปี โดยผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุตั้งแต่ 36 ปีขึ้นไป มีร้อยละ 74.19 ส่วนผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุระหว่าง 0 - 35 ปี มีร้อยละ 25.81

ตาราง 3 จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามวุฒิ

วุฒิ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ปริญญาตรี	53	85.48
ปริญญาโท	9	14.52
รวม	62	100

จากตาราง 3 แสดงให้เห็นว่า จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามที่มีวุฒิปริญญาตรี มีมากกว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีวุฒิปริญญาโท โดยผู้ตอบแบบสอบถามที่มีวุฒิปริญญาตรี มีร้อยละ 85.48 ส่วนผู้ตอบแบบสอบถามที่มีวุฒิปริญญาโท มีร้อยละ 14.52

ตาราง 4 จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระยะเวลาที่ทำการสอนวิชาชีพศึกษาศาสตร์ศิลป์

ระยะเวลาที่ทำการสอน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1 - 5 ปี	4	6.46
6 - 10 ปี	29	46.77
10 ปีขึ้นไป	29	46.77
รวม	62	100

จากตาราง 4 แสดงให้เห็นว่า จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระยะเวลาทำการสอนระหว่าง 6 - 10 ปี กับระยะเวลา 10 ปีขึ้นไป มีจำนวนเท่ากัน คือร้อยละ 46.77 ส่วนผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระยะเวลาทำการสอนระหว่าง 1 - 5 ปี มีเพียงร้อยละ 6.46

ตอนที่ 2

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับสภาพการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ ด้านเนื้อหาวิชา การสอน อุปกรณ์การสอน และแหล่งศึกษาค้นคว้า มีรายละเอียดทั้งปรากฏในตาราง 5 6 7 8 ตามลำดับ ดังนี้

ตาราง 5 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับสภาพการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ ด้านเนื้อหาวิชา

ข้อ	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.
1	ขอบเขตเนื้อหาวิชา มีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด	3.29	0.78
2	เนื้อหาวิชาสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ทางทัศนศิลป์อย่างเพียงพอ	3.13	0.66
3	เนื้อหาวิชาสร้างเสริมให้ผู้เรียนเกิดความซาบซึ้งถึงคุณค่าทางทัศนศิลป์อย่างเพียงพอ	2.85	0.70
4	เนื้อหาวิชาสามารถให้ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการสอนศิลปะในระดับต่างๆ ได้โดยเฉพาะระดับมัธยมศึกษา	3.56	0.69
5	เนื้อหาวิชาช่วยให้ผู้เรียนรู้จักวิเคราะห์ วิจารณ์งานทัศนศิลป์ได้	2.94	0.83
6	เนื้อหาวิชาช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนามรดกทางวัฒนธรรมอันดีงามของชาติได้	2.48	0.74
7	เนื้อหาวิชาช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจถึงความเป็นมาของอารยธรรมตะวันตก	4.02	0.59

จากตาราง 5 แสดงความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ ด้านเนื้อหาวิชา ปรากฏว่า

ข้อ 1 ผู้ตอบแบบสอบถาม มีความเห็นว่า ขอบเขตเนื้อหาวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.29, S.D. = 0.78$)

ข้อ 2 ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นว่า เนื้อหาวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ทางทัศนศิลป์อย่างเพียงพอ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.13, S.D. = 0.66$)

ข้อ 3 ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นว่า เนื้อหาวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ สร้างเสริมให้ผู้เรียนเกิดความซาบซึ้ง ถึงคุณค่าทางทัศนศิลป์อย่างเพียงพอ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.85, S.D. = 0.70$)

ข้อ 4 ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยค่อนข้างมาก ว่าเนื้อหาวิชาสามารถให้ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการสอนศิลปะในระดับต่างๆได้ โดยเฉพาะระดับมัธยมศึกษา ($\bar{X} = 3.56, S.D. = 0.69$)

ข้อ 5 ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นว่า เนื้อหาวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ ช่วยให้ผู้เรียนรู้จักวิเคราะห์ วิจารณ์ งานทัศนศิลป์ได้ ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.94, S.D. = 0.83$)

ข้อ 6 ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นว่า เนื้อหาวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ ช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาบทบาททางศิลปวัฒนธรรมของชาติได้ ในระดับค่อนข้างน้อย ($\bar{X} = 2.48, S.D. = 0.74$)

ข้อ 7 ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยค่อนข้างมาก ว่าเนื้อหาวิชาช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจถึงความ เป็นมาของอารยธรรมตะวันตก ($\bar{X} = 4.02, S.D. = 0.59$)

ตาราง 6 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับสภาพการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์-ศิลป์ ด้านการสอน

ข้อ	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.
1	วิธีสอนที่ท่านนิยมนำใช้ในวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์		
	1.1 สอนแบบบรรยาย	4.02	0.59
	1.2 สอนแบบอภิปราย	2.87	0.69
	1.3 สอนแบบแบ่งกลุ่มค้นคว้า	3.03	0.77
2	มีเวลาในการเตรียมการสอน	3.13	0.56
3	มีการตกลงกับผู้เรียนในการวางแผนการสอนตลอดภาคเรียน	2.95	0.93
4	การกำหนดกิจกรรมต่างๆ ช่วยให้ผู้เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับวิชาสหศิลป์สาขาต่างๆ ได้	3.44	0.74
5	ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักวิพากษ์วิจารณ์งานศิลปะทั้งในอดีตและปัจจุบัน	3.31	0.69
6	เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง	3.52	0.74
7	ผู้เรียนแสดงออกถึงความสนใจที่จะเรียนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์	2.45	0.76
8	สอนโดยแบ่งเนื้อหาเป็นสมัยต่างๆ เช่น สมัยโบราณ สมัยกลาง สมัยใหม่ แล้วสอนตามลำดับ	4.03	0.57
9	สอนโดยให้ความสำคัญในเนื้อหาวิชา ไม่ได้เรียงตามลำดับ แล้วจึงสรุปภายหลัง	2.05	0.76
10	มีการประเมินผลอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องพร้อมทั้งชี้แจงข้อบกพร่องให้ผู้เรียนทราบ	3.13	0.71
11	มีการประเมินผลการสอนของครู เมื่อสิ้นสุดการสอน	2.69	0.90
12	ท่านมีความเชื่อมั่นในความรู้ความสามารถในการสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์	3.82	0.67

จากตาราง 6 แสดงความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการเรียนการสอน วิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ ด้านการสอน ปรากฏว่า

ข้อ 1 ผู้ตอบแบบสอบถามใช้การสอนแบบบรรยายค่อนข้างมาก ($\bar{X} = 4.02, S.D. = 0.59$) ส่วนการสอนแบบอภิปรายและแบ่งกลุ่มค้นคว้ามีในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.87, S.D. = 0.69$ และ $\bar{X} = 3.30, S.D. = 0.77$)

ข้อ 2 ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็น เกี่ยวกับเวลาในการเตรียมการสอนมีอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.13, S.D. = 0.56$)

ข้อ 3 ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นว่า มีการตกลงกับผู้เรียนในการวางแผนการสอนในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.95, S.D. = 0.93$)

ข้อ 4 ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นว่า การกำหนดกิจกรรมต่างๆช่วยให้ผู้เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับวิชาอื่นศิลปสาขาต่างๆได้ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.44, S.D. = 0.74$)

ข้อ 5 ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นว่า การสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักวิพากษ์วิจารณ์งานศิลปะทั้งในอดีตและปัจจุบันในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.31, S.D. = 0.69$)

ข้อ 6 ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยค่อนข้างมากกว่า การสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ได้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง ($\bar{X} = 3.52, S.D. = 0.74$)

ข้อ 7 ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นว่า ผู้เรียนมีการแสดงออกถึงความสนใจที่จะเรียนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ค่อนข้างน้อย ($\bar{X} = 2.45, S.D. = 0.76$)

ข้อ 8 ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยค่อนข้างมาก ในการสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ไทยแบ่งเนื้อหาออกเป็นสมัยต่างๆ แล้วสอนตามลำดับ ($\bar{X} = 4.03, S.D. = 0.57$)

ข้อ 9 ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยค่อนข้างน้อย ในการสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ ไทยให้ความสำคัญในเนื้อหาวิชาไม่ได้เรียงตามลำดับ แล้วสรุปภายหลัง ($\bar{X} = 2.09, S.D. = 0.76$)

ข้อ 10 ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับ การประเมินผลอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ทั้งชี้แจงข้อบกพร่องให้ผู้เรียนทราบ ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.13, S.D. = 0.17$)

ข้อ 11 ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับ การประเมินผลการสอนของครูเมื่อสิ้นสุดการสอน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.69, S.D. = 0.90$)

ข้อ 12 ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นว่า มีความเชื่อมั่นในความรู้ ความสามารถในการสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ค่อนข้างมาก ($\bar{X} = 3.82, S.D. = 0.67$)

ตาราง 7 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับสภาพการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ ด้านอุปกรณ์การสอน

ข้อ	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.
1	ความพร้อมของอุปกรณ์การสอน	2.63	0.68
2	มีโอกาสใช้อุปกรณ์การสอนอยู่เสมอ	2.84	0.87
3	มีการจัดทำอุปกรณ์ขึ้นใช้เฉพาะวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์	2.53	0.74
4	อุปกรณ์ประเภทเครื่องฉายที่ท่านใช้ช่วยในการสอน		
	4.1 เครื่องฉายภาพนิ่ง	4.02	0.74
	4.2 เครื่องฉายข้ามศีรษะ	2.84	0.79
	4.3 เครื่องฉายวิทัศน์	2.40	0.90
5	แหล่งบริการให้ความสะดวกในการใช้อุปกรณ์ประเภทเครื่องฉาย	2.74	0.85
6	เรียบเรียงเอกสารประกอบการสอนขึ้นใช้เอง	2.81	0.76
7	อุปกรณ์การสอนมีส่วนส่งเสริมความเข้าใจในวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์	3.61	0.84
8	อุปกรณ์การสอนมีส่วนช่วยส่งเสริมในการวิพากษ์ วิจัยในวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์	3.40	0.19
9	ภาควิชาศิลปะ ได้มีการจัดสรรงบประมาณในการซื้ออุปกรณ์การสอนเฉพาะในวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์	1.97	0.81

จากตาราง 7 แสดงความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ ด้านอุปกรณ์การเรียนการสอน มีปรากฏว่า

ข้อ 1 ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นว่า ความพร้อมของอุปกรณ์การสอน ในการสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ มีในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.63, S.D. = 0.68$)

ข้อ 2 ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นว่า โอกาสใช้อุปกรณ์การสอนในการสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ มีอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.84, S.D. = 0.87$)

- ข้อ 3 ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นว่า มีการจัดทำอุปกรณ์ขึ้นใช้เฉพาะวิชา-
ประวัติศาสตร์ศิลป์ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.53, S.D. = 0.74$)
- ข้อ 4 ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยค่อนข้างมาก ที่ใช้อุปกรณ์ประเภทเครื่องฉายภาพนิ่ง
ช่วยในการสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ ($\bar{X} = 4.02, S.D. = 0.74$) ผู้ตอบแบบสอบถาม
ใช้เครื่องฉายข้ามศีรษะช่วยในการสอน ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.84, S.D. = 0.79$)
และใช้เครื่องฉายวิทัศน์ช่วยในการสอน ในระดับค่อนข้างน้อย ($\bar{X} = 2.40, S.D. = 0.90$)
- ข้อ 5 ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นว่า แหล่งบริการให้ความสะดวก ในการใช้อุปกรณ์
ประเภทเครื่องฉายมีระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.74, S.D. = 0.85$)
- ข้อ 6 ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียบเรียงเอกสารประกอบการสอน
ขึ้นใช้เอง ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.81, S.D. = 0.76$)
- ข้อ 7 ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยค่อนข้างมากว่าอุปกรณ์การสอน มีส่วนส่งเสริมความ
เข้าใจในวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ ($\bar{X} = 3.61, S.D. = 0.84$)
- ข้อ 8 ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นว่าอุปกรณ์การสอน มีส่วนช่วยส่งเสริมในการ
วิพากษ์วิจารณ์ในวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.40, S.D. = 0.91$)
- ข้อ 9 ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นว่าภาควิชาศิลปะ มีการจัดสรรงบประมาณในการซื้อ
อุปกรณ์การสอนเฉพาะวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = 1.97, S.D. = 0.81$)

ตาราง 8 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับสภาพการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ ด้านแหล่งศึกษาค้นคว้า

ข้อ	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.
1	ความเพียงพอของหนังสือคำราวีวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ในห้องสมุด		
	1.1 หนังสือภาษาไทย	2.55	0.78
	1.2 หนังสือภาษาอังกฤษ	2.97	0.75
2	ส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้ห้องสมุดเป็นแหล่งค้นคว้าเพิ่มเติม	3.16	0.83
3	มีแหล่งศึกษาค้นคว้านอกเหนือจากห้องเรียนและห้องสมุด	2.29	0.80
4	มีการเชิญวิทยากรมาบรรยายเพื่อเสริมความรู้ในเนื้อหาวิชา	1.19	0.58
5	มีผู้ทรงคุณวุฒิเป็นที่ปรึกษาในเนื้อหาวิชา	1.17	0.58
6	อาจารย์ในภาควิชาส่วนใหญ่สามารถสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ และให้คำปรึกษาในเนื้อหาวิชาแก่นักศึกษาได้	2.95	0.89
7	ความต้องการที่จะให้มีการอบรม สัมมนา เพื่อเพิ่มความรู้ ความเข้าใจ และหาแนวทางในการสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ร่วมกัน	4.11	0.70

จากตาราง 8 แสดงความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับสภาพการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ ด้านแหล่งศึกษาค้นคว้า ปรากฏว่า

ข้อ 1 ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นว่า หนังสือคำราวีวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ที่มีในห้องสมุด ที่เป็นหนังสือภาษาไทย และภาษาอังกฤษ มีความเพียงพอในระดับปานกลาง

($\bar{X} = 2.55, S.D. = 0.78$ และ $\bar{X} = 2.97, S.D. = 0.75$)

ข้อ 2 ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นว่า ได้ส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้ห้องสมุดเป็นแหล่งค้นคว้าเพิ่มเติม ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.16, S.D. = 0.83$)

ข้อ 3 ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นว่า มีแหล่งศึกษาค้นคว้า นอกเหนือจากห้องเรียน และห้องสมุด ในระดับค่อนข้างน้อย ($\bar{X} = 2.29, S.D. = 0.80$)

ข้อ 4 ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นว่ามีภาระเชิงวิทยากร มาบรรยายเพื่อเสริมความรู้ ในเนื้อหาวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = 1.19, S.D. = 0.58$)

ข้อ 5 ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นว่ามีผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อปรึกษาเนื้อหาวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = 1.17, S.D. = 0.58$)

ข้อ 6 ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นว่าอาจารย์ในภาควิชาส่วนใหญ่ สามารถสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ และให้คำปรึกษาในเนื้อหาวิชาแก่นักศึกษาได้ ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.95, S.D. = 0.89$)

ข้อ 7 ผู้ตอบแบบสอบถามต้องการที่จะให้มีการอบรม ประชุม สัมมนา เพื่อเพิ่มเติมความรู้ ความเข้าใจ และหาแนวทางการสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ร่วมกันค่อนข้างมาก ($\bar{X} = 4.11, S.D. = 0.70$)

ตอนที่ 3

ในการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามปลายเปิด เกี่ยวกับปัญหา ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ในด้านเนื้อหาวิชา การสอน อุปกรณ์การสอน และแหล่งศึกษาค้นคว้า มีรายละเอียด ดังปรากฏในตาราง 9 10 11 และ 12 ตามลำดับ ดังนี้

ตาราง 9 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับปัญหา ข้อเสนอแนะ สภาพการเรียนรู้ การสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ ด้านเนื้อหาวิชา เพิ่มเติม

ข้อ	ปัญหาและข้อเสนอแนะ	ความถี่ (f)
1	ควรให้มีการสอนเรื่องราวของศิลปะไทย เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียน เกิดความรักและหวงแหนศิลปวัฒนธรรม อันเป็นมรดกของชาติ แทนการสอนเรื่องราวศิลปะตะวันตกซึ่งอยู่ไกลตัว	3
2	ควรให้มีการจัดประชุม สัมมนา เพื่อให้เนื้อหาและวิธีสอน มีลักษณะเช่นเดียวกันทุกวิทยาลัย	3
3	เนื้อหาศิลปะตะวันตกมีมากเกินไป ควรแยกเนื้อหาวิชา ออก เป็นตอนๆ เช่น ศิลปะสมัยโบราณ ศิลปะสมัยกลาง ศิลปะสมัยใหม่	2
4	เนื้อหาวิชา เน้นเฉพาะศิลปะตะวันตก ทำให้ผู้เรียนเข้าใจยาก	1

จากตาราง 9 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสภาพการเรียนรู้การสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ ด้านเนื้อหาวิชา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามต้องการให้มีการส่งเสริมการสอนเรื่องราวของศิลปะไทย เพื่อให้รู้จักหวงแหนมรดกของชาติมากกว่าศิลปะต่างชาติซึ่งอยู่ไกลตัว ($f = 3$) ควรจัดให้มีการประชุมสัมมนาเพื่อให้เนื้อหาและวิธีสอน ให้มีลักษณะเดียวกันทุกวิทยาลัย ($f = 3$) เนื้อหาวิชามีมากเกินไป ควรแยกออกเป็นตอนๆ เช่น ศิลปะสมัยโบราณ ศิลปะสมัยกลาง ศิลปะสมัยใหม่ ($f = 2$) เนื้อหาวิชาเน้นหนักทางศิลปะตะวันตก ทำให้เข้าใจยาก ($f = 1$)

ตาราง 10 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะ สภาพการเรียนรู้ การสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ ด้านการสอน เพิ่มเติม

ข้อ	ปัญหาและข้อเสนอแนะ	ความถี่ (f)
1	นักศึกษาวิชาเอกศิลปะไม่ชอบเรียนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ เพราะไม่ชอบวิชาเกี่ยวกับความจำ หลักเกณฑ์ ซึ่งเข้าใจยาก	2
2	ควรให้มีการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองให้มากขึ้น และควรเปิดโอกาสให้มีการอภิปรายอย่างกว้างขวาง	2
3	ผู้สอนขาดประสบการณ์ตรง ไม่มีความมั่นใจในการยกตัวอย่าง ทำให้ผู้เรียนขาดความศรัทธา และไม่สนใจในการเรียนรู้	1

จากตาราง 10 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสภาพการเรียนรู้ การสอน วิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ ด้านการสอน พบว่า นักศึกษาวิชาเอกไม่ชอบเรียนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ เพราะเนื้อหาวิชาเกี่ยวกับความจำ มีหลักเกณฑ์ ทำให้เข้าใจยาก ($f = 2$) ควรให้มีการค้นคว้าทำรายงานมากขึ้น รวมทั้งเปิดโอกาสให้มีการอภิปรายอย่างกว้างขวาง ($f = 2$) ในด้านผู้สอนยังขาดประสบการณ์ตรง จึงไม่มั่นใจในการยกตัวอย่าง ทำให้ผู้เรียนขาดความศรัทธา และเกิดความไม่สนใจที่จะเรียนรู้อีกต่อไปด้วย ($f = 1$)

ตาราง 11 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะสภาพการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ ด้านอุปกรณ์การสอน เพิ่มเติม

ข้อ	ปัญหาและข้อเสนอแนะ	ความถี่ (f)
1	ควรให้มีการประชุมสัมมนาเกี่ยวกับการผลิตสื่อการสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์และใช้ประโยชน์ร่วมกันในสหวิทยาลัย	4
2	อุปกรณ์การสอนมีน้อย โดยเฉพาะในวิทยาลัยครูส่วนภูมิภาค	2
3	ควรมีการส่งเสริมการผลิตสไลด์ประกอบคำบรรยายและเผยแพร่ออกไปให้มากขึ้น	2
4	ผู้สอนควรใช้เครื่องฉายสไลด์ประกอบการสอนครั้งละ 2 เครื่องขึ้นไป เพื่อเปรียบเทียบแบบอย่างงานศิลปะได้อย่างชัดเจน	1
5	ควรมีการผลิตภาพประกอบการสอนซึ่งเป็นภาพพิมพ์ขนาดใหญ่	1

จากตาราง 11 ปัญหาและข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับสภาพการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ ด้านอุปกรณ์การสอน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม เห็นควรให้มีการประชุม สัมมนา เกี่ยวกับการผลิตสื่อการสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ เพื่อนำไปใช้ร่วมกันในสหวิทยาลัย ($f = 4$)
 อุปกรณ์การสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ยังมีน้อย โดยเฉพาะในวิทยาลัยครูส่วนภูมิภาค ($f = 2$)
 ควรมีการผลิตสไลด์ประกอบคำบรรยายเผยแพร่ให้มากขึ้น ($f = 2$) ควรมีการส่งเสริมให้ใช้สไลด์ประกอบการสอน ครั้งละ 2 เครื่องขึ้นไป เพื่อเปรียบเทียบแบบอย่างงานศิลปะ ($f = 1$)
 และยังต้องการให้มีการผลิตภาพประกอบที่เป็นภาพพิมพ์ขนาดใหญ่ ($f = 1$)

ตาราง 12 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะสภาพการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ ด้านแหล่งศึกษาค้นคว้า เพิ่มเติม

ข้อ	ปัญหาและข้อเสนอแนะ	ความถี่ (f)
1	การให้ภาควิชามีห้องสมุดค้นคว้าเป็นของตนเอง	2

จากตาราง 12 ปัญหาและข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับสภาพการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ ด้านแหล่งค้นคว้า พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ต้องการให้ภาควิชามีห้องสมุดค้นคว้าของตนเอง ($f = 2$)

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายในการค้นคว้า

เพื่อศึกษาสภาพการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ ตามความคิดเห็นของ
อาจารย์ผู้สอน ในด้านเนื้อหาวิชา ด้านการสอน ด้านอุปกรณ์การสอน และด้านแหล่งศึกษา
ค้นคว้า

กลุ่มประชากร

ประชากร ที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ประชากร ซึ่งเป็นอาจารย์ผู้สอนวิชา
ประวัติศาสตร์ศิลป์ ในวิทยาลัยครูทั่วประเทศ 36 แห่ง จำนวน 62 คน เป็นชาย 43 คน
เป็นหญิง 19 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชา
ประวัติศาสตร์ศิลป์ ในด้านต่างๆ แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 สภาพการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ในด้านต่างๆ คือ ด้านเนื้อหาวิชา
ด้านการสอน ด้านอุปกรณ์การสอน และด้านแหล่งศึกษาค้นคว้า ในตอนท้ายแต่ละตอน จะมีคำถาม
ปลายเปิด เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาค่าความถี่
2. หาค่าร้อยละ
3. หาค่าเฉลี่ย
4. หาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของค่าเฉลี่ย

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

จากการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลได้ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ประชากรที่ตอบแบบสอบถามในครั้งนี้ เป็นชายมากกว่า หญิง คือเป็นชายร้อยละ 69.35 และเป็นหญิงร้อยละ 30.65 ส่วนใหญ่จะมีอายุตั้งแต่ 36 ปีขึ้นไป มีร้อยละ 74.19 อายุต่ำกว่า 36 ปี มีร้อยละ 25.81 ประชากรส่วนใหญ่มีวุฒิปริญญาตรี ร้อยละ 85.48 มีวุฒิปริญญาโท ร้อยละ 14.52 และจำแนกระยะเวลาที่ทำการสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ ระหว่าง 1 - 5 ปี มีร้อยละ 6.46 ระหว่าง 6 - 10 ปี มีร้อยละ 46.77 และ 10 ปีขึ้นไป มีร้อยละ 46.77

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับสภาพการณ์การเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ ในด้านต่างๆ สรุปได้ดังนี้

ด้านเนื้อหาวิชา

ผลการวิเคราะห์สภาพการณ์การเรียนการสอน วิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ ด้านเนื้อหาวิชา สรุปได้ว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยค่อนข้างมาก ว่าเนื้อหาวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ ช่วยให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการสอนศิลปะในระดับต่างๆ ได้ โดยเฉพาะระดับมัธยมศึกษา และยังช่วยให้ผู้เรียน เข้าใจถึงความเป็นมาของอารยธรรมตะวันตกอีกด้วย ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางในเรื่องของความเหมาะสมของเนื้อหาวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ ว่าสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ทางทัศนศิลป์อย่างเพียงพอ และเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดความซาบซึ้งถึงคุณค่าทางทัศนศิลป์อย่างเพียงพอ และเนื้อหาวิชาช่วยให้ผู้เรียนรู้จักที่จะวิเคราะห์ วิจารณ์งานทัศนศิลป์ได้ ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นว่า เนื้อหาวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนามรดกทางศิลปวัฒนธรรมอันดีงามของชาติได้ ค่อนข้างน้อย

ด้านการสอน

ผลการวิเคราะห์สภาพการณ์การเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ ด้านการสอน สรุปได้ว่า ผู้ตอบแบบสอบถามค่อนข้างมาก ใช้การสอนแบบบรรยาย และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง การสอนใช้วิธีลำพังเนื้อหาวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ ออกเป็นสมัยต่างๆ คือ

สมัยโบราณ สมัยกลาง และสมัยใหม่ แล้วสอนตามลำดับ โดยที่ผู้สอนมีความเชื่อมั่นในความรู้ความสามารถ ในการสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ค่อนข้างมาก ผู้ตอบแบบสอบถามใช้เวลาในการเตรียมการสอนและวางแผนการสอนร่วมกับผู้เรียนในระดับปานกลาง และกิจกรรมต่างๆที่กำหนดให้มันจะช่วยให้ผู้เรียนนำไปประยุกต์ใช้กับวิชาอื่นศิลปสาขาต่างๆได้ และทำให้รู้จักวิพากษ์วิจารณ์งานศิลปะทั้งในอดีตและปัจจุบันได้ อย่างไรก็ตามผู้สอนได้ทำการประเมินผลอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง พร้อมทั้งชี้แจงข้อบกพร่องให้ผู้เรียนทราบ ทั้งมีการประเมินผลการสอนของครูเมื่อสิ้นสุดการสอน ในระดับปานกลาง ส่วนการแสดงออกของผู้เรียนเกี่ยวกับความสนใจที่จะเรียนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์มีค่อนข้างน้อย

ด้านอุปกรณ์การสอน

ผลการวิเคราะห์สภาพการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ ด้านอุปกรณ์การสอน สรุปได้ว่าผู้ตอบแบบสอบถามค่อนข้างมากใช้อุปกรณ์การสอนประเภทเครื่องฉาย คือ เครื่องฉายสไลด์ รองลงมาคือ เครื่องฉายข้ามศีรษะ และใช้น้อยที่สุดคือ เครื่องฉายวิดีโอ นอกจากนี้ยังมีความคิดเห็นว่าอุปกรณ์การสอนมีความสำคัญที่จะช่วยเสริมความรู้ความเข้าใจ ในวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ได้ค่อนข้างมาก และผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นว่าอุปกรณ์การสอนมีส่วนช่วยส่งเสริมในการวิพากษ์วิจารณ์ในวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ และมีแหล่งบริการจะให้ความสะดวกในอุปกรณ์ประเภทเครื่องฉาย ตลอดจนการจัดทำอุปกรณ์ขึ้นใช้ และการเรียบเรียงเอกสารประกอบการสอนขึ้นใช้อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนการจัดสรรงบประมาณในการจัดซื้ออุปกรณ์การสอนของภาควิชา ทำให้ภาควิชาประวัติศาสตร์ศิลป์มีในระดับน้อยที่สุด

ด้านแหล่งศึกษาค้นคว้า

ผลการวิเคราะห์สภาพการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ ด้านแหล่งศึกษาค้นคว้า สรุปได้ว่าผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยค่อนข้างมาก ที่ต้องการให้มีการอบรม ประชุม สัมมนา เพื่อเพิ่มเติมความรู้ ความเข้าใจ และหาแนวทางการสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ร่วมกัน สำหรับหนังสือคำอธิบายประวัติศาสตร์ศิลป์นั้น ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นว่าห้องสมุดมีหนังสือที่เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษในระดับปานกลาง มีการส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้ห้องสมุด เป็นแหล่งค้นคว้าเพิ่มเติมในระดับปานกลาง และอาจารย์ในภาควิชาศิลปะส่วนใหญ่ มีความสามารถในการสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ และให้คำปรึกษาในเนื้อหาวิชาแก่นักศึกษาได้ อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนแหล่งค้นคว้านอกเหนือจาก

ห้องเรียนและห้องสมุดยังมีน้อยไป และการเชิญวิทยากรมาบรรยายเพื่อเสริมความรู้ในเนื้อหาวิชา
ให้ผู้เรียนค่อนข้างน้อย ตลอดจน ผู้ทรงคุณวุฒิที่จะปรึกษาในเนื้อหาวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ก็มีน้อย
เช่นเดียวกัน

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเพิ่มเติมของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพ
การเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ สรุปได้ดังนี้

ด้านเนื้อหาวิชา ผู้ตอบแบบสอบถามต้องการให้มีการส่งเสริมการสอนเรื่องราวของศิลปะ
ไทย เพื่อให้รู้จักทางแผนมรดกของชาติ มากกว่าที่จะศึกษาเรื่องราวศิลปะต่างชาติซึ่งอยู่ไกลตัว
ควรจัดให้มีการประชุม สัมมนา เพื่อให้เนื้อหาวิชาและวิธีสอนให้มีลักษณะเกี่ยวกับทุกวิชาด้วยกัน
เนื้อหาวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์มีมากเกินไป ควรแยกสอนออกเป็นตอนๆ เช่น ศิลปะสมัยโบราณ
ศิลปะสมัยกลาง ศิลปะสมัยใหม่ เนื้อหาวิชาเน้นหนักทางศิลปะตะวันตก ทำให้เข้าใจยาก

ด้านการสอน ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความคิดเห็นว่า นักศึกษาวิชาเอกศิลปะไม่ชอบเรียน
วิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ เพราะเป็นเนื้อหาเกี่ยวกับความจำ เป็นส่วนใหญ่ ควรให้มีการค้นคว้า
และทำรายงานให้มากขึ้น รวมทั้งเปิดโอกาสให้มีการอภิปรายอย่างกว้างขวาง เพื่อให้เกิดการ
เรียนรู้ ในด้านผู้สอนมีปัญหาที่ไม่มีประสบการณ์ตรง ทำให้ไม่มั่นใจในการยกตัวอย่าง จึงทำให้
ผู้เรียนขาดความศรัทธา และทำให้เกิดความไม่สนใจที่จะเรียนรู้ตามไปด้วย

ด้านอุปกรณ์การเรียนการสอน ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นควรให้มีการประชุม สัมมนา เกี่ยว
กับการผลิตสื่อการสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ และนำไปใช้ร่วมกันในสหวิทยาการ เนื่องจาก
อุปกรณ์การสอนยังมีอยู่น้อย โดยเฉพาะในวิทยาลัยส่วนภูมิภาค ควรมีการผลิตสื่อประกอบ
คำบรรยายเผยแพร่ให้มากขึ้น และควรมีการส่งเสริมวิธีสอนที่ใช้สื่อหลายประกอบการสอน
ครั้งละ 2 เครื่องขึ้นไป เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเห็นการเปรียบเทียบในแบบอย่างศิลปะที่ชัดเจน ทั้ง
ยังมีผู้เสนอให้มีการผลิตภาพประกอบการสอนที่เป็นภาพพิมพ์ที่มีขนาดใหญ่

ด้านแหล่งค้นคว้า ผู้ตอบแบบสอบถามต้องการให้ภาควิชาศิลปะ มีห้องสมุดค้นคว้าของ

ตนเอง

อภิปรายผล

จากการศึกษาในครั้งนี้ทำให้ทราบถึงสภาพการเรียนรู้การสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ หลักสูตร วิทยาลัยครู ปีพุทธศักราช 2530 ซึ่งบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ทุกประการ ผลที่ได้มีดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 สภาพภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิจัยพบว่า อาจารย์ผู้สอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ในวิทยาลัยครู หัง 36 แห่ง เป็นชายมากกว่าหญิง คือ เป็นชายร้อยละ 69.35 เป็นหญิงร้อยละ 30.65 ส่วนใหญ่จะมีอายุตั้งแต่ 36 ปีขึ้นไป มีร้อยละ 74.19 และมีอายุต่ำกว่า 36 ปี เพียงร้อยละ 25.81 ระดับวุฒิวิทยุศาสตรบัณฑิตมีถึงร้อยละ 85.48 ส่วนวุฒิปริญญาโทมีเพียงร้อยละ 14.52 ระยะเวลาที่ทำการสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ ตั้งแต่ 6 - 10 ปีจนถึง 10 ปีขึ้นไป มีจำนวนเท่ากัน คือร้อยละ 46.77 ขณะที่ผู้สอนระยะเวลา 1 - 5 ปี มีเพียงร้อยละ 6.46 สรุปได้ว่า สภาพภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นอาจารย์ชาย อายุตั้งแต่ 36 ปีขึ้นไป และทำการสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ในวิทยาลัยครูมาแล้วไม่น้อยกว่า 6 ปี

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการเรียนรู้การสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ด้านต่างๆ

ด้านเนื้อหาวิชา

อาจารย์ผู้สอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ มีความเห็นว่า ขอบเขตของเนื้อหาวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ ซึ่งเป็นวิชาบังคับ ในสาขาวิชาเอกศิลปศึกษา ระดับปริญญาตรี 4 ปี มีเนื้อหาเฉพาะศิลปะตะวันตก เนื้อหาจึงมีส่วนช่วยส่งเสริมให้เรียนรู้และเข้าใจเฉพาะอารยธรรมตะวันตกเท่านั้น ผู้สอนจึงมีความเห็นว่า เนื้อหาวิชาไม่ก่อให้เกิดเสริมให้ผู้เรียน สามารถพัฒนามรดกทางศิลปวัฒนธรรมอันล้ำค่าของชาติได้ ทั้งนี้เพราะเนื้อหาวิชาขาดเรื่องราวเกี่ยวกับ ศิลปะของไทย

การขาดเนื้อหาสาระเกี่ยวกับศิลปะไทย ในวิชาบังคับดังกล่าว เท่ากับการกำหนดวิชาของหลักสูตรศิลปศึกษา ไม่ส่งเสริมจุดประสงค์เฉพาะที่วางไว้ ในหลักสูตร ปีพุทธศักราช 2530 ในข้อที่ 6 ซึ่งมีความสำคัญอย่างมาก คือ เพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถพัฒนามรดกทางศิลปะและวัฒนธรรมอันล้ำค่าของชาติ ในเรื่องนี้ คลาร์กและซิมเมอร์แมน (Clark and Zimmerman. 1981 : 54) สนับสนุนว่า การขาดความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมของตน มีผลกระทบต่อการพัฒนางานศิลปะเป็นอย่างมาก และผลจากการวิจัยของ วินัย หน้าพล ก็พบว่า ประเทศต่างๆ ในเอเชียอาคเนย์ คือ พม่า ไทย ลาว เวียดนาม มาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์

ขาดความเป็นตัวของตัวเอง ขาดเอกลักษณ์และวัฒนธรรมเดิม เมื่ออิทธิพลตะวันตกแพร่เข้ามา
ก็รับไว้ ขาดการครองในการสร้างสรรค์ ไม่มีปรัชญาที่เด่นชัด ทำให้คุณค่าของงานศิลปะด้อยลง
(วินัย ภูวนาค 2521 : 43) เนื้อหาวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ที่ขาดเนื้อหาของศิลปะไทย
จึงไม่สอดคล้องกับการส่งเสริม ให้การรักและหวงแหนเอกลักษณ์ และวัฒนธรรมอันดีงามของชาติ
และไม่อาจสร้างความสำนึกและภาคภูมิใจในความเป็นไทยได้ (กรมการฝึกหัดครู 2530 ข. : 3)

อาจารย์ผู้สอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ มีความคิดเห็นว่า ในขอบเขตของเนื้อหาวิชา
จะสามารถพัฒนาผู้เรียน ให้มีความซาบซึ้งถึงคุณค่าทางทัศนศิลป์ ให้ความรู้ทางทัศนศิลป์ และช่วยให้
ผู้เรียนรู้จักวิเคราะห์วิจารณ์งานทัศนศิลป์ในระดับปานกลาง ซึ่งทำให้มองเห็นถึงความไม่แน่ใจในเรื่อง
ราวบางเรื่องที่สอกลแพร่ไป เช่น ในเรื่อง การนำเอาความรู้ทางสุนทรียศาสตร์ และ ศิลปะวิจารณ์
มาช่วยในการศึกษาวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ ว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ ปัญหาถึงกล่าวนี้นี้ แม้แต่นัก
วิชาการ และนักประวัติศาสตร์ศิลป์ ก็ยังมีข้อขัดแย้งกันอยู่ เช่น หิริยะ ไกรฤกษ์ มีความเห็นว่า
การศึกษาวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ ไม่ควรพิจารณาคุณค่าสุนทรียศาสตร์ (หิริยะ ไกรฤกษ์ 2524
: 28) แต่ เจตนา นาควิริยะ ไม่เห็นด้วย โดยให้เหตุผลว่า การบรรยายเฉพาะข้อมูล
เป็นเนื้อหาความเป็นจริงอย่างเดียว จะทำให้วิชาแน่นแคบไป จึงจำเป็นต้องใช้เรื่อง สุนทรียศาสตร์
มาประกอบด้วย (เจตนา นาควิริยะ 2524 : 28) เช่นเดียวกับ กำนจ สุนพงษ์ศรี ที่ว่า
วิชาสุนทรียศาสตร์ ช่วยส่งเสริมและขยายแนวคิดของวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ ให้กว้างขวางออกไป
หังยังสนับสนุนให้ใช้สุนทรียศาสตร์ เป็นข้อมูลในการศึกษาวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์อีกด้วย (กำนจ
สุนพงษ์ศรี 2530 : 11 และ 23) และในเรื่องนี้ หม่อมเจ้าสุภัทรทิศ กิตฺตล ทรงมีความคิด
เห็นแย้งว่า ถ้าจะสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ ควรคัดเรื่อง สุนทรียศาสตร์ออกไปให้มากที่สุด
(มจ. สุภัทรทิศ กิตฺตล 2524 : 28) แต่ อารี สุทธิพันธุ์ ก็เสนอว่า การศึกษาวิชา
ประวัติศาสตร์ศิลป์ ให้ใช้หลัก คุณค่าของความรู้สึกละสุนทรียศาสตร์ประกอบด้วย (อารี
สุทธิพันธุ์ ม.ป.ป. : 1) ส่วนในเรื่องการวิจารณ์นั้น หม่อมเจ้าสุภัทรทิศ กิตฺตล ทรงให้
ความเห็นว่าการศึกษาประวัติศาสตร์ศิลป์ สิ่งที่ไม่ควรนำมาใช้ คือความคิดเห็นส่วนตัว ที่แตกต่าง
กันแต่ละคน และการวิจารณ์ในแง่ของสุนทรียะ (มจ. สุภัทรทิศ กิตฺตล 2524 : 27)
แต่ กำร วังศ์อุปราช มีความคิดเห็นว่า ชั้นสูงสุดของประวัติศาสตร์ศิลป์ คือ การวิจารณ์ ที่ต้อง
รวมเอาสุนทรียศาสตร์เข้าไปด้วย หังยังสนับสนุนต่อไปอีกว่า ในระยะหลัง ประวัติศาสตร์ศิลป์
มุ่งตรงไปหาวิทยาศาสตร์มากขึ้น ด้วยเหตุนี้นี้ จึงเห็นควรว่า นักประวัติศาสตร์ศิลป์ ควรเขียน
หนังสือถ้อยจินตนาการพอสมควร อย่าเป็นแค่เหตุผลและข้อเท็จจริงอย่างเดียว

(คำรณ วรสุพรรณ 2524 : 29)

ความไม่ชัดเจนที่กล่าวมาแล้ว ข้อมส่งผลกระทบต่อจุดประสงค์เฉพาะสาขาวิชา ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ตั้งแต่ข้อ 1 - 4 ดังนี้ (กรมการฝึกหัดครู 2530 : 317)

1. เพื่อสร้างเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถทางการรับรู้ด้านทัศนศิลป์
2. เพื่อสร้างเสริมผู้เรียนให้มีความซาบซึ้งในคุณค่าของทัศนศิลป์ ทั้งทางตะวันตกและ

ตะวันออก

3. เพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถในการสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ได้

4. เพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถวิเคราะห์ วิจารณ์ และรู้ประวัติความเป็นมาของงานทัศนศิลป์ได้

วิชัย วงษ์ใหญ่ (วิชัย วงษ์ใหญ่ 2528 : 10) เห็นด้วยว่า ควรมีการจัดอบรมผู้สอนศิลปะ ในเรื่อง สุนทรียศาสตร์ และการวิจารณ์ศิลปะ ขึ้น เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจให้มากขึ้น

การนำความรู้จากเนื้อหาไปใช้ ผู้สอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ เห็นด้วยว่า เนื้อหาวิชาช่วยให้ผู้เรียน สามารถนำเอาความรู้ ความเข้าใจ ไปใช้สอนศิลปะในระดับต่างๆได้ โดยเฉพาะในระดับมัธยมศึกษา เพราะในระดับมัธยมศึกษา มีเนื้อหาศิลปะตะวันตกอยู่ใน ศิลปนิพนธ์ร่วมกับเนื้อหาศิลปะด้านอื่นๆ เช่น ศิลปะตะวันออก และศิลปะไทย การนำความรู้ไปสอนในระดับมัธยมนี้ มีความคิดเห็นสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชูชาติ นพพลกรัง (ชูชาติ นพพลกรัง 2522 : 53) ที่ศึกษาความคิดเห็นของ อาจารย์และนักศึกษา เกี่ยวกับวิชาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพการศึกษาระดับสูง ในวิทยาลัยครู ว่าเห็นด้วยอย่างมากในเนื้อหาวิชาที่สามารถนำไปใช้สอนนักเรียนระดับมัธยมได้ ทั้งยังสอดคล้องกับจุดประสงค์เฉพาะสาขาวิชาในข้อที่ 5 (กรมการฝึกหัดครู 2530 : 317) ที่ว่า เพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถในการสอนศิลปะในระดับต่างๆ โดยเฉพาะในระดับมัธยมศึกษา

ด้านการสอน

อาจารย์ผู้สอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ในวิทยาลัยครู มีความเชื่อมั่นในความรู้ ความสามารถของคนในการสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ ทั้งนี้เนื่องจากผู้สอนส่วนใหญ่ มีประสบการณ์ในการสอนวิชานี้มานาน ทำให้เข้าใจลักษณะและธรรมชาติของวิชา ประกอบกับเนื้อหาวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ตะวันตก มีเอกสารที่จะค้นคว้าทั้งภาษาไทยและอังกฤษพอสมควร และอาจารย์ผู้สอนวิชา

ประวัติศาสตร์ศิลป์ส่วนใหญ่ ใช้วิธีสอนแบบบรรยาย มากกว่าวิธีอื่นๆ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า เพราะวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ เป็นวิชาที่มุ่งการศึกษาค้นคว้าของมนุษย์ จากผลงานที่สร้างสรรค์ขึ้น (หิริยะ ไกรฤกษ์ 2530 : 51) และเรื่องราวในอดีตก็ได้จากการบันทึกต่างๆ โดยเฉพาะวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ตะวันตก ยากที่จะมีโอกาสศึกษาจากของจริงได้ ดังนั้น จึงนิยมใช้วิธีบรรยายมากกว่าวิธีอื่นๆ จากรายงานการศึกษานำร่องของกรมการฝึกหัดครู (กรมการฝึกหัดครู 2530 : 100) กล่าวว่า สภาพการฝึกหัดครูในอนาคต (พ.ศ. 2540) กระบวนการเรียนการสอน ไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปมากนัก วิธีสอนมีหลายวิธีผสมผสานกัน แต่ส่วนใหญ่ยังคงใช้วิธีการบรรยายอยู่เช่นเดิม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วันชัย สุภนทร (วันชัย สุภนทร 2515 : 139) พบว่า นิสิตมีความคิดเห็นต่ออาจารย์ว่า ใช้วิธีสอนแบบบรรยายมากเกินไป เช่นเดียวกับงานวิจัยของ จันทน์ อินทองคำ (จันทน์ อินทองคำ 2527 : 85) เกี่ยวกับวิธีสอน พบว่า ครูส่วนมากสอนแบบบรรยายและสาธิต นักเรียนมีส่วนร่วมกิจกรรมน้อย เป็นเหตุให้นักเรียนเบื่อหน่ายต่อการเรียน และเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้นักเรียนไม่สนใจเรียน และจากการวิจัยในครั้งนี้ พบว่า อาจารย์ผู้สอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์มีความเห็นว่า ผู้เรียนไม่แสดงความสนใจที่จะเรียนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ และจากงานวิจัยของ วิบูล จันทรแถม (วิบูล จันทรแถม 2531 : 89 - 90) ก็พบว่าครูศิลปศึกษามีความเห็นว่า นักเรียนไม่สนใจเรียนวิชาศิลปศึกษา ผู้วิจัยให้ความเห็นว่า ผู้สอนยังนิยมสอนแบบบรรยายอยู่ สาเหตุที่พบ นอกเหนือจากที่ผู้สอนจะนิยมใช้วิธีสอนแบบบรรยาย ซึ่งทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่ายแล้ว ลักษณะวิชาที่ต้องใช้ความจำ และเรื่องราวต่างๆ ที่ศึกษาเป็นเรื่องที่อู้อ้อไกลตัว ทำให้ขาดความสนใจ หรือแรงกระตุ้นที่จะเรียนรู้ แม้ผลของการวิจัยจะพบว่า ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง แต่ขาดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาอย่างลึกซึ้ง การแสดงความคิดเห็นก็จะไม่เกิดประโยชน์เท่าที่ควร การให้กิจกรรมช่วยในการเรียนการสอน อาจช่วยกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียนให้เกิดขึ้นได้ แต่ผลจากการวิจัยปรากฏว่าผู้สอน ให้ความคิดเห็นว่า กิจกรรมจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับวิชาที่สนใจศึกษาต่างๆ ได้ เช่นเดียวกับในด้านการส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักวิพากษ์วิจารณ์งานศิลปะ ทั้งในอดีตและปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับที่ หิระพงษ์ ฤทธิพิศาล (หิระพงษ์ ฤทธิพิศาล 2529 : 159) และ คำรง วงศ์อุปราช (คำรง วงศ์อุปราช 2524 : 14) มีความเชื่อว่า วิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ ช่วยให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์ศิลปะที่ดีได้ ผู้วิจัยเห็นด้วยว่า การที่จะส่งเสริมการวิจารณ์ที่ถูกต้อง คือการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ เนื่องจากความรู้ดังกล่าวนี้ ทำให้สามารถ

แยกแยะ วิเคราะห์ เพื่อตัดสินใจ ซึ่งเป็นกระบวนการขั้นสุดท้ายของการวิจารณ์ การตัดสินใจที่ต้องผ่านการวินิจฉัยอย่างถี่ถ้วนจากข้อตกลงที่สร้างขึ้นบนพื้นฐานที่เหมาะสมของนักประวัติศาสตร์ศิลป์ (Mittler. 1986 : 46)

ในการสอน ผู้สอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์นิยมลำดับเนื้อหาวิชาตามลักษณะของวิชาประวัติศาสตร์ กล่าวคือ กำหนดระยะเวลาของเหตุการณ์ต่างๆ อาจารย์ผู้สอนเห็นด้วยในการลำดับเนื้อหาเป็น ศิลปะสมัยโบราณ ศิลปะสมัยกลาง ศิลปะสมัยใหม่ แล้วสอนตามลำดับ ก่อน - หลัง สอดคล้องกับ เมธี ปิณฑานนท์ และ นาทยา ภัทรแสงไทย (เมธี ปิณฑานนท์ และ นาทยา ภัทรแสงไทย 2523 : 96) โดยให้ความสำคัญในการลำดับเนื้อหาว่าควรจัดลำดับตามใจความสำคัญ ก่อน - หลัง

การใช้เวลาในการเตรียมการสอน ตลอดจนวางแผนการสอน มีพอสมควร สอดคล้องกับ ไพศาล หวังพานิช (ไพศาล หวังพานิช 2521 : 61) ที่เสนอว่า ควรมีการกำหนดกติกาการเรียนการสอน ให้ผู้เรียนและผู้สอนมีความเข้าใจตรงกัน มีเกณฑ์ร่วมกัน ในระหว่างการเรียนมีการทดสอบย่อย ติดตามงานที่ทำ และแจ้งผลให้ทราบทุกครั้ง ส่วนในด้านการประเมินผล ปรากฏว่า อาจารย์ผู้สอนมีการประเมินผลปานกลางไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญช่วย จินตพันธ์ 2525 : 44) ว่าอาจารย์ผู้สอนให้ความสำคัญงานด้านการวัดผลและประเมินผล ค่อนข้างน้อย รวมทั้งการประเมินผลการสอนของผู้สอนเมื่อสิ้นสุดการสอนด้วย การวัดและการประเมินผลที่ผู้สอนให้ความสำคัญค่อนข้างน้อย อาจเป็นเพราะผู้สอนไม่ถือว่าการวัดและการประเมินผลเป็นสิ่งสำคัญเหนือกระบวนการเรียนการสอน โดยถือว่า การวัดผลเป็นมาตรการประกอบส่วนหนึ่งของ กระบวนการสอนเท่านั้น (ประชน แสงจักรี 2525 : 19)

ด้านอุปกรณ์การสอน

อาจารย์ผู้สอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ เห็นด้วยอย่างมาก ว่าอุปกรณ์การสอนมีความสำคัญต่อการส่งเสริมผู้เรียนให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์เพิ่มขึ้น สอดคล้องกับ วิรุณ ตั้งเจริญ (วิรุณ ตั้งเจริญ 2526 : 109) ที่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับอุปกรณ์การสอนว่า การเรียนการสอนวิชาศิลปะนั้น นอกเหนือจากความพร้อมในตัวบุคคลแล้ว ยังต้องมีความพร้อมในด้านวัสดุอุปกรณ์ที่จะใช้เป็นตัวสื่อในการแสดงออก และความพร้อมของสื่อการสอนอีกด้วย เพราะสื่อการสอน จะเป็นสิ่งสร้างความรู้ ความเข้าใจอย่างถี่ถ้วน แต่การผลิอุปกรณ์การสอนขึ้นใช้ในวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์โดยตรงยังมีไม่มากนัก อาจเป็นเพราะภาระในการสอน และงานด้านอื่นๆมีมาก

ตลอดจนมีปัญหारेื่องงประมาณ และการขาดกำลังใจ (เทียมเมธ เอื้ออังกูร 2528 : 19)
 อุปกรณ์การสอนที่ผู้สอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์นิยมใช้ค่อนข้างมาก ประเภทเครื่องฉายคือ เครื่องฉาย
 ภาพนิ่ง รองลงมาคือเครื่องฉายข้ามศีรษะและเครื่องฉายวิดีโอทัศน์ตามลำดับ สาเหตุที่เครื่องฉาย-
 วิดีทัศน์นิยมใช้น้อย อาจมีเหตุผลสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิบูล จันทรแถม (วิบูล จันทรแถม
 2531 : 73) ที่พบว่า ครูสอนศิลปะนิยมใช้เครื่องวิดีโอทัศน์น้อยที่สุด โดยให้เหตุผลในประเด็นหนึ่งว่า
 หาม้วนเทปเรื่องราวที่ทำการสอนยาก

อุปกรณ์ประเภทเครื่องฉายที่นิยมใช้ในวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์มาก คือเครื่องฉายสไลด์
 เพราะเป็นอุปกรณ์ที่สามารถให้ตัวอย่างแบบงานศิลปะ เพื่อศึกษาได้อย่างละเอียดที่สุด (ก้าวร
 สุนพงษ์ศรี ม.ป.ป. : คำนำ) การใช้เครื่องฉายสไลด์ประกอบวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ จึงได้รับ
 ความนิยมอย่างแพร่หลายกว่าอุปกรณ์ประเภทเครื่องฉายชนิดอื่น ในการจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดซื้อ
 อุปกรณ์การสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์มีค่อนข้างน้อย ทั้งนี้เพราะภาควิชาส่วนใหญ่ ได้งบประมาณ
 ค่ำว้ส่ทุอุปกรณ์น้อย สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชูชาติ นพพลกรัง (ชูชาติ นพพลกรัง 2522 : 54)
 ที่พบว่าวิทยาลัยครูส่วนใหญ่จะประสบปัญหาไม่มีอุปกรณ์การเรียนการสอนอย่างเพียงพอแล้ว ปัญหา
 อีกประการหนึ่งที่ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นสาเหตุที่ทำให้อุปกรณ์การสอนมีไม่เพียงพอ เพราะอาจารย์ผู้สอน
 ในวิทยาลัยครูไม่ктоสอนวิชาเดียว ต้องสอนรายวิชาอื่นด้วย ซึ่ง ชานุกิจ ชอบห์กิจ (ชานุกิจ
 ชอบห์กิจ 2522 : 34) ก็พบว่า อาจารย์ผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ในวิทยาลัยครู มีปัญหาเรื่อง
 การสอนหลายวิชา เช่นกัน

ค่านแห่งศึกษาค้นคว้า

อาจารย์ผู้สอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์เห็นด้วยค่อนข้างมาก ที่จะให้มีการอบรม สัมมนา
 วิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ เพื่อสร้างความเข้าใจ และกำหนดแนวการสอนร่วมกัน ในค่านเนื้อหาวิชา
 ค่านการสอน และการผลิตอุปกรณ์การสอน ทั้งนี้เพราะ การกำหนดเนื้อหาวิชาและวิธีสอน ยังเป็น
 ปัญหาอยู่ว่าจะใช้หลักการและวิธีใดเหมาะสม หิริยะ ไกรฤกษ์ (หิริยะ ไกรฤกษ์ ม.ป.ป.
 : 5) มีความเห็นว่า การสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ โดยใช้เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์เป็นหลัก
 แล้วใช้โบราณวัตถุสถานเป็นเครื่องสนับสนุน เป็นวิธีการที่ไม่ถูกต้อง วิธีที่ถูกต้องควรใช้ข้อมูลอันใดแก่
 ศิลปะวัตถุเป็นหลัก แล้วใช้ประวัติศาสตร์เป็นเครื่องทดสอบ ซึ่งสอดคล้องกับ ก้าวร สุนพงษ์ศรี
 ที่ต้องการให้ใช้งานศิลปกรรมอันใดแก่ จิตรกรรม ประติมากรรม ศิลปะภาพพิมพ์ สถาปัตยกรรม

และประยุกตศิลป์ ที่มีนุษย์สร้างสรรค์ขึ้น เป็นหลักในการค้นคว้าเพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงในอดีต (กัจจกร สุนพงษ์ศรี 2530 : 10) และ มิตท์เลอร์ (Mittler. 1988 : 41) ที่เสนอวิธีการศึกษาประวัติศาสตร์ศิลป์ โดยพิจารณาจากวัตถุทางศิลปะ ว่ามันถูกสร้างขึ้นเมื่อใด สร้างขึ้นที่ไหน แบบอย่างเป็นอย่างใด ใ้ได้รับอิทธิพลจากสิ่งใด และมีผลกระทบต่อดำเนินและงานศิลปะอย่างไรบ้าง ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ปัญหาเรื่องวิธีสอนดังกล่าวข้างต้น มักจะประสบปัญหาเฉพาะวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ในประเทศไทยมากกว่า ส่วนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ตะวันตกค่อนข้างจะมีความชัดเจนอยู่มาก

ผู้สอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ มีความเห็นว่า แหล่งศึกษาค้นคว้าประกอบการเรียนการสอนยังมีน้อย ผู้วิจัยเห็นด้วยว่า การศึกษาวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ตะวันตก นอกจากในเอกสารตำรา และจากอุปกรณ์การสอนที่ผู้สอนนำมาใช้ ก็ไม่อาจหาแหล่งศึกษาเพิ่มเติมจากไหนอีก โดยเฉพาะจากแหล่งจริงยิ่งเป็นไปได้ยาก และเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนขาดความกระตือรือร้นที่จะค้นคว้า แม้ผลของการวิจัยจะพบว่า หนังสือตำราวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษในห้องสมุดจะมีปริมาณเพียงพอในการค้นคว้า ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ วันชัย ชูณคร (วันชัย ชูณคร 2515 : 134) ที่พบว่า ในการจัดการเรียนการสอนในวิทยาลัยครู สิ่งที่เป็นอุปสรรคที่สุดในการจัดการเรียนการสอน คือ หนังสือในห้องสมุดมีไม่เพียงพอแก่การค้นคว้า ปัญหารองลงมาคือ การขาดแคลนหนังสือภาษาไทยสำหรับผู้เรียน และ ชาญกิจ ชอบทำกิจ (ชาญกิจ ชอบทำกิจ 2522 : 34) ก็ยังพบว่า นักศึกษาดังร้อยละ 80.63 ที่มีปัญหาในการอ่านหนังสือตำราภาษาอังกฤษ ผู้วิจัยเห็นว่า แม้การวิจัยในครั้งนี้จะพบว่า หนังสือตำราวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษในห้องสมุดจะมีเพียงพอในการค้นคว้า แต่เมื่อผู้เรียนไม่สนใจที่จะเรียนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ เพราะเป็นวิชาที่เป็นความจำ และความเข้าใจ ดังนั้น การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองจึงมีน้อย ผู้ตอบแบบสอบถามจึงเสนอให้มีการศึกษาค้นคว้าทำรายงานให้มากขึ้น เพื่อแก้ปัญหาผู้เรียนที่ไม่ยอมอ่านหนังสือตำราในห้องสมุด

นอกจากแหล่งศึกษาค้นคว้าจะมีน้อยแล้ว บุคคลากรที่ทรงคุณวุฒิที่เชื่อถือได้ สำหรับปรึกษาหารือ และวิทยาการที่มีความรู้ ความสามารถที่จะบรรยาย เสริมความรู้ในเนื้อหาวิชาก็ยังมีน้อย เช่นเดียวกัน แม้การวิจัยจะพบว่า ผู้สอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ จะมีความเชื่อมั่นในความรู้ของตนในการสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ แต่ก็ยังมีความต้องการที่จะให้มีการอบรม สัมมนา วิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ เพื่อสร้างความเข้าใจและมีแนวการสอนร่วมกัน ความต้องการดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยเชื่อว่าจะเป็นประโยชน์ต่อผู้สอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ ให้มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงขึ้น

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา ข้อเสนอแนะ และความคิดเห็นเพิ่มเติมของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับสภาพการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ ในค่านี้อาหาวิชา การสอน การ อุปกรณ์การสอน และแหล่งศึกษาค้นคว้า

ในค่านี้อาหาวิชา ผู้สอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ ต้องการให้อาหาวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ มีเรื่องราวเกี่ยวกับศิลปะไทย เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรักและหวงแหนศิลปวัฒนธรรมอันเป็น มรดกของชาติ แหม่นเรื่องราวศิลปะตะวันตกซึ่งอยู่ไกลตัว และจะทำให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ เฉพาะสาขาวิชาที่กำหนดไว้ในหลักสูตรของกรมการฝึกครู ที่ต้องการให้ผู้เรียนมีความสามารถ พัฒนามรดกทางศิลปะและวัฒนธรรมอันดีงามของชาติ ทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วินัย ภู่นาฬ (วินัย ภู่นาฬ 2521 : 47) และข้อเสนอของ คลาร์คและซิมเมอร์แมน (Clark and Zimmerman.1981 : 54) อีกด้วย ผู้สอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ เสนอให้มีการประชุม สัมมนาวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ เพื่อให้ให้อาหาวิชา วิธีสอน มีลักษณะเดียวกันทุกวิทยาลัยครู และ เห็นว่า เนื้อหาวิชาที่กำหนดอยู่นี้ มีเนื้อหามากเกินไป ควรแบ่งเนื้อหาออกเป็นตอนๆเพื่อศึกษา จะ ทำให้การเรียนรู้นี้มีความลึกซึ้งยิ่งขึ้น

ด้านการสอน นักศึกษาวิชาเอกศิลปศึกษา ไม่ชอบเรียนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ โดยผู้สอน ให้เหตุผลว่า เนื้อหาวิชาเป็นเรื่องเกี่ยวกับความจำ และหลักเกณฑ์มากเกินไป ทำให้เข้าใจยาก ผู้วิจัยเห็นว่า สาเหตุที่นักศึกษาไม่ชอบเรียนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ นอกจากนักศึกษาจะไม่ชอบ วิธีสอนแบบบรรยายแล้ว อาจมาจากสาเหตุอื่นๆอีก เช่น ผู้สอนไม่กระตือรือร้นที่จะนำความรู้ และ ข่าวสารใหม่ๆเกี่ยวกับศิลปะที่เคลื่อนไหวอยู่ในปัจจุบัน มาพูดคุยกับนักเรียน ก่อนนำเข้าสู่บทเรียน หรือผู้สอนมีภาระมาก ที่ต้องต้องสอนหลายวิชา (ช่างกิจ ชอบทำกิจ 2522 : 34) ตลอดจน วิธีการวัดและการประเมินผลที่เน้นในเรื่องความจำมากกว่าความรู้ ความเข้าใจ การวัดผลที่ดี ควรเน้นให้ผู้เรียนเห็นความก้าวหน้าของตนเอง มากกว่าจะเปรียบเทียบกับผู้อื่น (ประชน แสงจักรี 2525 : 19) นอกจากนั้นผู้สอนยังเสนอให้ใช้วิธีสอนแบบค้นคว้า และทำรายงานให้ มากขึ้น รวมทั้งเปิดโอกาสให้นักเรียนมีการอภิปรายอย่างกว้างขวาง

ด้านอุปกรณ์การสอน ผู้สอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ เห็นควรให้มีการสัมมนา ในเรื่อง การผลิตสื่อการสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ เพื่อจะนำไปใช้ร่วมกันในสหวิทยาลัย สื่อการสอนที่ ผู้สอนต้องการคือ สไลด์ประกอบคำบรรยาย ผู้วิจัยมีความเห็นว่า สื่อการสอนที่ใช้ประกอบการสอน วิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ สไลด์ใช้ประโยชน์ที่สุด เพราะสามารถเสนอรายละเอียดที่จะศึกษางาน ศิลปะได้อย่างชัดเจน และการผลิตทุกสไลด์ประกอบคำบรรยาย เพื่อใช้ร่วมกันในสหวิทยาลัย

เป็นวิธีแก้ปัญหาในการขาดแคลนอุปกรณ์การสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ และยังแก้ปัญหาความสับสนในเนื้อหาวิชาที่อาจมีอยู่ได้ อย่างไรก็ตาม เรื่องงบประมาณเป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้การผลิตสื่อการสอนไม่ได้ผลเท่าที่ควร ผลการวิจัยของ เทียมเมฆ เอื้ออังกูร (เทียมเมฆ เอื้ออังกูร 2528 : 19) พบว่า ครูบางคนมีภาระในการสอนและงานด้านอื่นมาก จึงไม่มีเวลาผลิตสื่อการสอน ครูบางคนไม่มีความสามารถในการผลิต และครูบางคนเห็นว่าการใช้อุปกรณ์การสอนเป็นเรื่องยุ่งยากและสิ้นเปลือง ผู้สอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ได้เสนอวิธีสอนโดยการใช้เครื่องฉายสไลด์ พร้อมกันสองเครื่องขึ้นไปในการสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ เพื่อเปรียบเทียบให้เห็นความแตกต่างของแบบอย่างงานศิลปะ โดยเฉพาะงานศิลปะที่ได้รับอิทธิพลซึ่งกันและกัน วิธีการนี้สอดคล้องกับ ทฤษฎะ ไกรฤกษ์ ที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน เพราะสามารถช่วยให้ผู้เรียน มองเห็นการเปรียบเทียบเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนขึ้น ผู้สอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ยังเสนอให้ใช้ ภาพพิมพ์ขนาดใหญ่ประกอบการสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ ซึ่งผู้วิจัยเห็นด้วย ในกรณีที่ไม่มีสะดวกในการใช้อุปกรณ์ประเภทเครื่องฉาย ภาพพิมพ์ที่มีขนาดใหญ่เป็นอุปกรณ์การสอนที่สะดวกในการนำมาใช้ สามารถหยิบออกมาเป็นตัวอย่างประกอบได้ตลอดเวลา

ท่านเหล่งศึกษาค้นคว้า ผู้สอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ ต้องการให้ภาควิชามีห้องสมุดของตนเอง เพื่อประโยชน์ในการค้นคว้าเพิ่มเติม และเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าที่สะดวกเพราะอยู่ใกล้ตัวมากที่สุด แต่อุปสรรคที่สำคัญที่จะให้มีห้องสมุดของภาควิชา คือในเรื่องของงบประมาณ ส่วนใหญ่การบริหารงานในวิทยาลัยครู งบประมาณด้านเอกสารตำรา จะเป็นงบของกองกลาง ซึ่งขึ้นอยู่กับห้องสมุดของวิทยาลัยทั้งหมด ไม่อาจแบ่งขอยมาให้ภาควิชาได้ตามต้องการของบุคคลากรในภาควิชา

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาสภาพการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ หลักสูตรวิทยาลัยครู ปีพุทธศักราช 2530 ในด้าน เนื้อหาวิชา ด้านการสอน ด้านอุปกรณ์การสอน และด้านแหล่งศึกษาค้นคว้า ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ด้านเนื้อหาวิชา

จากสรุปผลของการวิจัยพบว่า ผู้สอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์มีความคิดเห็น ในเรื่องความเหมาะสมของขอบเขตเนื้อหาวิชาว่าจะพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความซาบซึ้ง รู้จักวิพากษ์ วิจารณ์ ทั้งรู้จักพัฒนาบรรทัดฐานศิลปวัฒนธรรมอันดีงามของชาติไว้ระดับปานกลางและค่อนข้างน้อย ข้อเสนอแนะดังนี้

1. เนื่องจากเนื้อหาวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ ในหลักสูตรที่กำหนดให้ มีเรื่องราวเฉพาะ ศิลปะวันตก จึงทำให้ผู้เรียนขาดความเข้าใจในมรดกทางศิลปวัฒนธรรมของตนเอง ผู้สอนอาจแก้ ปัญหาในเรื่องนี้ได้ โดยใช้วิธีสอนเชิงเปรียบเทียบ กล่าวพากฟงไปถึงเรื่องราวศิลปะไทย หรือ แบบอย่างงานศิลปะ เช่น เปรียบเทียบประติมากรรมกรีกกับพระพุทธรูป ภาพปูนเปียกในสุสาน - ผังศของอียิปต์กับภาพปูนเปียกในกรุพระปรางค์สมัยกรุงศรีอยุธยาของไทย โบสถ์คริสต์ศาสนากับ โบสถ์ไทย เหล่านี้เป็นต้น นอกจากจะเป็นการเชื่อมโยงให้เข้าใจศิลปะและการช่างของไทยแล้ว ยังช่วยให้เกิดวิธีการวิเคราะห์ วิจัยจนถึงข้อแตกต่างทำให้เข้าใจเรื่องราวทางทัศนศิลป์ที่กว้างขึ้น อันจะนำไปสู่ความเข้าใจและความซาบซึ้งได้

2. หลักสูตรวิทยาลัยครู ปีพุทธศักราช 2530 พัฒนามาจากหลักสูตร ปี 2524 และ 2528 เนื้อหาวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ เคยกำหนดให้เนื้อหาเรื่องราวของศิลปะและการช่างของไทย ร่วมกับศิลปะตะวันตก แต่ต่อมาได้ขาดหายไป จึงเห็นควรให้มีการปรับปรุงใหม่ เพื่อให้เกิดความ เหมาะสม วิธีดำเนินการคือ ผู้สอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ในสหวิทยาลัยควรได้ประชุมร่วมกัน เพื่อ หาข้อสรุปปัญหา และเสนอแนะวิธีการแก้ไข อันจะนำไปใช้ปฏิบัติร่วมกันได้

3. ผู้บริหารนำเอาสภาพปัญหาและข้อเสนอแนะ ที่ได้มาจากการประชุมกลุ่มผู้สอนวิชา - ประวัติศาสตร์ศิลป์ เสนอให้คณะกรรมการแก้ไขหลักสูตร ปรับเนื้อหาวิชาให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย เฉพาะวิชาที่กำหนดในหลักสูตรต่อไป

ด้านการสอน

จากสรุปผลของการวิจัยพบว่า ผู้สอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ นิยมใช้วิธีสอนแบบบรรยาย มากกว่าวิธีอื่น และผู้เรียนไม่ชอบเรียนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ ผู้สอนไม่มีความคิดเห็นว่า กิจกรรม จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับทัศนศิลป์สาขาต่างๆได้ในระดับปานกลางและการสอนวิชา - ประวัติศาสตร์ศิลป์ จะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักวิพากษ์ วิจัยงานศิลปะทั้งในอดีตและปัจจุบันได้ ในระดับปานกลาง จึงขอเสนอแนะดังนี้

1. ในการสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ ผู้สอนควรใช้วิธีหลายๆวิธี นอกเหนือจากการ สอนแบบบรรยาย โดยดูความพร้อมของผู้เรียนประกอบ การสอนโดยแบ่งหัวข้ออภิปราย หรือ แบ่งกลุ่มค้นคว้าจะช่วยเปลี่ยนบรรยากาศที่ดีภายในห้องเรียนได้

2. การส่งเสริมกิจกรรมในการวิพากษ์ วิจัย ถ้าใช้หลักทางประวัติศาสตร์ศิลป์อย่าง เหมาะสม ก็จะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง เช่น การวิพากษ์

วิจารณ์แบบอย่างงานศิลปะ อิทธิพลที่มีต่อกัน เทคนิควิธีของศิลปิน ตลอดจนประวัติศิลปินเป็นต้น

3. ผู้บริหารควรสนับสนุนให้เกิดกิจกรรมการเรียนการสอน ส่งเสริมให้ห้องเรียน เฉพาะสาขาวิชา ที่สามารถใช้บรรยาย แบ่งกลุ่มค้นคว้า หรือจัดกลุ่มอภิปราย ได้อย่างเต็มที่ โดยมีอุปกรณ์การสอนประเภทเครื่องฉายพร้อม

ค่านอุปกรณ์การสอน

จากสรุปผลการวิจัยพบว่า ผู้สอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ มีความคิดเห็นว่า เรื่องแหล่ง บริการให้ความสะดวกและมีโอกาสใช้อุปกรณ์การสอนอยู่เสมอ และอุปกรณ์การเรียนการสอนนั้นมีส่วนส่งเสริมในการวิพากษ์วิจารณ์วิชาประวัติศาสตร์ศิลป์อยู่ในระดับปานกลาง คำนึงงบประมาณสำหรับการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ได้รับน้อยที่สุด ทั้งนี้จึงขอเสนอแนะดังนี้

1. ในวิทยาลัยครูจะมีอุปกรณ์การสอนประเภทเครื่องฉายใช้อย่างแพร่หลาย ผู้สอนไม่ควรเห็นเป็นเรื่องยุ่งยากที่จะต้องเตรียมการสอนโดยใช้อุปกรณ์ เนื่องจากเนื้อหาวิชาต้องอาศัยความจำและเข้าใจ จึงจำเป็นต้องใช้อุปกรณ์เข้าช่วย เพื่อให้ผู้เรียนเกิดมโนทัศน์ ในเนื้อหาวิชา และสามารถที่จะวิพากษ์วิจารณ์งานศิลปะสาขาต่างๆได้

2. นอกจากเครื่องฉายสไลด์ที่ผู้สอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์จะนิยมใช้อย่างแพร่หลายแล้ว วิทยทัศน์ซึ่งยังใช้น้อย ควรส่งเสริมให้มีการใช้ให้มากขึ้น เพราะเป็นอุปกรณ์ที่สะดวกในการใช้ และสามารถสร้างความเข้าใจในมโนทัศน์ที่ง่ายและรวดเร็วยิ่งขึ้น แต่ปัญหาที่ยังขาดแคลนมันเหลืมีเรื่องราวเฉพาะสาขาอยู่ทำให้ไม่ได้รับความนิยมนำสไลด์ จึงเห็นควรให้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการ อาจารย์ผู้สอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ เพื่อผลิตสื่อการสอนประเภท วิทยทัศน์ เนื้อหาวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ และนำไปใช้ร่วมกันได้ในสหวิทยาลัยต่างๆ

3. ผู้บริหารควรให้ความสำคัญต่อปัญหาการขาดแคลนอุปกรณ์การสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ โดยเร่งส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการผลิตอย่างเพียงพอแก่ความต้องการ ด้วยการจัดสรรงบประมาณให้ และเปิดโอกาสให้ผู้สอนใหม่มีเวลาดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอน

ค่านแหล่งศึกษาค้นคว้า

จากสรุปผลของการวิจัยพบว่า แหล่งศึกษาค้นคว้าวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ นอกเหนือจากห้องเรียนและห้องสมุด ยังมีคอนซังน้อย การเชิญวิทยากรมาบรรยาย เพื่อเสริมความรู้ ตลอดจนผู้ทรงคุณวุฒิที่จะให้คำปรึกษาหารือในเนื้อหาวิชา มีน้อยเช่นเดียวกัน ส่วนอาจารย์ผู้สอนในภาควิชา

สามารถสอนและให้คำปรึกษาวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์แก่นักศึกษาได้ในระดับปานกลาง ผู้สอนมีความต้องการค่อนข้างมาก ที่จะให้มีการอบรม สัมมนาวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ ทั้งนี้จึงเสนอแนะดังนี้

1. ควรมีการส่งเสริมให้เชิญวิทยากรที่มีความรู้ ความสามารถในการวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ มาบรรยายเป็นครั้งคราวตามความเหมาะสม นอกจากจะเกิดประโยชน์ต่อตัวผู้เรียนแล้ว ยังจะเกิดประโยชน์ต่อผู้สอนและอาจารย์ในภาควิชา ที่จะได้รับความรู้ จากทัศนะที่แตกต่างกันออกไป
2. ควรมีการศึกษานอกสถานที่ เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสศึกษาจากของจริงบ้าง เช่น การพาผู้เรียนไปดูงานศิลปกรรมร่วมสมัย มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างนักศึกษาต่างสถาบัน ตลอดจนมีโอกาสพบปะและสนทนากับศิลปิน
3. ผู้บริหารควรให้การสนับสนุนในการเชิญวิทยากรมาบรรยาย ให้โอกาสผู้สอนได้ไปประชุม สัมมนา เพื่อหาแนวทางการสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ด้านต่างๆ ที่เหมาะสมร่วมกัน ตลอดจนเปิดโอกาสให้ผู้สอนเข้าพบเพื่อปรึกษาหารือปัญหาต่างๆ ได้ตลอดเวลา พร้อมทั้งให้กำลังใจ ในการแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นให้

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

1. ควรทำการศึกษาเปรียบเทียบสภาพการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลปะตะวันตก ระหว่างวิทยาลัยครู กับมหาวิทยาลัยของรัฐ ว่ามีความแตกต่างกันในด้านใดบ้าง
2. ควรทำการศึกษาเปรียบเทียบ ศิลปกรรมร่วมสมัยในศตวรรษหนึ่งๆ ระหว่างศิลปะตะวันตก กับศิลปะไทย
3. เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ ในวิทยาลัยครู ควรให้ทำการศึกษา สภาพการเรียนการสอนในวิชานี้อีกครั้ง

ในการออกแบบสอบถาม ผู้ตอบแบบสอบถามไม่นิยมที่จะเขียนข้อความเพื่อแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม ถ้าผู้วิจัยต้องการข้อมูลในขั้นนี้ ควรหาวิธีอื่นๆ ที่จะได้ผลมากกว่า เช่น การสัมภาษณ์ เป็นต้น การรวบรวมแบบสอบถามนั้น ถ้าผู้วิจัยใช้หน่วยราชการเข้าช่วย เช่น ผู้วิจัยสอนอยู่ในวิทยาลัยครู ควรขอความร่วมมือจากกองแผนงานกรมการฝึกหัดครู ในการส่งและตอบแบบสอบถาม จะได้ผลมากกว่าดำเนินการเป็นส่วนตัว

မဏ္ဍပ်တော်

บรรณานุกรม

การฝึกหัดครู, กรม คู่มือการใช้หลักสูตรวิทยาลัยครู สาขาการศึกษา พุทธศักราช 2530
2530, ก. 102 หน้า อักษรย่อ

———— หลักสูตรวิทยาลัยครู สาขาวิชาการศึกษา พุทธศักราช 2530 2530, ข. 549 หน้า
อักษรย่อ

———— "สภาพของการฝึกหัดครูและสถาบันฝึกหัดครูในอนาคต (ปีพ.ศ.2540)" ครูปริทัศน์ หน้า 96 - 101 ปีที่ 12 กันยายน 2530

กาวจร สุนทงษ์ศรี "ประวัติศาสตร์ศิลป์ศึกษา" ครูศิลป์ หน้า 9 - 24 ฉบับที่ 2/2530

———— เอกสารประกอบคำบรรยายสไลด์ ม.ป.ป. 129 หน้า อักษรย่อ

โกสินทร์ รังสยาพันธ์ "ทฤษฎีเกี่ยวกับหลักสูตร" เอกสารประกอบการร่างหลักสูตร เอกบริหาร
โรงเรียนและวิชาเอกประถมศึกษา สภาการศึกษา 2522, ไม่มีเลขหน้า

ขจร สุขพานิช ข้อมูลจากอดีต สำนักพิมพ์เคล็ดไทย 2528, 120 หน้า

จำนงค์ อินทองคำ การศึกษาปัญหาและความต้องการทางด้านการสอนของครูผู้สอนวิชา

วิทยาศาสตร์เกษตร ตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2525 ในวิทยาลัย

เกษตรกรรม ปรินิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2527,
116 หน้า อักษรย่อ

เจตนา นาควัชร "แนวทางการศึกษาประวัติศาสตร์ศิลปะไทย และแนวทางร่วมในการวิจารณ์
ศิลปะ" สัมมนาการวิจารณ์ศิลปะ กรุงเทพมหานคร 2524, 152 หน้า

ชาญกิจ ชอบहांกิจ การศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นและปัญหาของอาจารย์และนักศึกษา

เกี่ยวกับหลักสูตรวิชาบรรณารักษศาสตร์ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพการศึกษาระดับสูง ปรินิพนธ์

กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2522, 116 หน้า อักษรย่อ

ชาญชัย ศรีไสยเพชร ทักษะและเทคนิคการสอน ศึกษาศาสตร์ 435 โรงพิมพ์พิทักษ์อักษร 2525,
224 หน้า

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, สุชาติ สวัสดิ์ศรี บรรณาธิการ ปรัชญาประวัติศาสตร์ โรงพิมพ์พิมพ์เนส
2528, 294 หน้า

ชูชาติ นพพลกรัง ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนกลุ่มวิชาปรัชญาและศาสนา

ระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาศึกษาชั้นสูงในวิทยาลัยครู วิทยานิพนธ์ ค.ม.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2523, 189 หน้า อักสำเนา

คำรง วงศ์อุปราช "การวิจารณ์ทัศนศิลป์และแนวการศึกษาศิลปะไทย" สัมมนาการวิจารณ์ศิลปะ

กรุงเทพมหานคร 2524, 152 หน้า

เกษมสุข นุ่มนนท์ "ประวัติศาสตร์" ปรัชญาประวัติศาสตร์ โรงพิมพ์พิมพ์เนต 2528, 294 หน้า

เทียมเมฆ เอื้ออังกูร "ปัญหาครูไม่ใช่อุปกรณ์การสอน" ปัญหาในระดับมัธยมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม 2528, 140 หน้า อักสำเนา

บุษรินทร์ ห้าร่วมขาว การใช้สื่อการสอนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาของโรงเรียนราษฎร์ในเขต-

กรุงเทพมหานคร วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2522, 100 หน้า อักสำเนา

บึงอร ภูภิรมย์ขวัญ สถิติประจักษ์ทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

2523, 200 หน้า

บุญช่วย จินดาพันธ์ ปัญหาและความต้องการในการเรียนการสอนวิชาอุตสาหกรรมศิลป์ ระดับชั้น

ป.กศ. ชั้นสูง ของนักศึกษา อาจารย์ และผู้บริหารในวิทยาลัยครู วิทยานิพนธ์ ค.ม.

2525, 210 หน้า อักสำเนา

ประภิต บัวบุศย์ ประวัติศาสตร์ศิลป์-โบราณคดีทางพุทธศาสนา มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย

2521, 19 หน้า อักสำเนา

ประคอง กรรณสูตร สถิติศาสตร์ประยุกต์สำหรับครู ไทยวัฒนาพานิช 2520, 161 หน้า

ประชน แสงจักรี สภาพปัจจุบันของหลักสูตรการฝึกหัดครู และความต้องการในการปรับปรุง

หลักสูตรฝึกหัดครู ตามทัศนะผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษา ในวิทยาลัยครูภาคกลาง

วิทยานิพนธ์ ค.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2525, 159 หน้า

อักสำเนา

ประจักษ์ ศรีประสาธน์ และ นิรมล กิติวิบูลย์ "นโยบายการศึกษาของไทยในยุครัตนโกสินทร์"

เอกสารนิเทศการศึกษา ฉบับสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี หน้า 219-237 กรมการ-

ฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ 2525

เป็รื่อง กิจรัตน์ วิเคราะห์การศึกษาอาชีพ 2528, 5 หน้า อักสำเนา

พิริยะ ไกรฤกษ์ ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับศิลปะในประเทศไทย คัดเลือกจากพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ

สาขาสันนิบาต กรมศิลปากร 2520, 236 หน้า

พริยะ ไกรฤกษ์ "การศึกษาและวิจัยทัศนศิลป์ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน" รายงานการสัมมนาความ
สัมพันธ์ระหว่างการศึกษาและวิจัยทางศิลปะกับสังคมไทย สภาวิจัยการศึกษาแห่งชาติ 2529,
236 หน้า

_____ "ประวัติศาสตร์ศิลป์" เอกสารทัศนศิลป์เชิงปฏิบัติการ หน้า 51-59 มหาวิทยาลัย-
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2530

_____ "ประวัติศาสตร์ศิลป์" ม.ป.ป. 13 หน้า อักสำเนา

_____ "แนวทางการศึกษาประวัติศาสตร์ศิลปะไทย" สัมมนาการวิจารณ์ศิลปะ กรุงเทพมหานครพิมพ์
2524, 152 หน้า

_____ การศึกษาประวัติศาสตร์ศิลป์ในประเทศไทยโดยสังเขป ม.ป.ป. 32 หน้า อักสำเนา
พระพงษ์ ภูภิบาล "การวิจารณ์ศิลปะเด็ก : ความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ อมรินทร์การพิมพ์
2529, 200 หน้า

ไพฑูรย์ สีนลาภรณ์ การศึกษากับสังคมไทย คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2525,
184 หน้า

มะลิฉัตร เอื้ออานนท์ หลักสูตรหลักการและโครงสร้าง 2529, 6 หน้า อักสำเนา

_____ ทฤษฎีสุนทรียศึกษาของไบรต์ ม.ป.ป. 3 หน้า อักสำเนา

เมธี ปิลันธนานนท์, นาคยา ภิทรแสงไทย การออกแบบการสอน แผนพัฒนาการสอนและรายวิชา
ไอเคียนส์โตร 2523, 358 หน้า

เรณู เพ็ญอารีย์ ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อเนื้อหาวิชาสุขศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตร-
วิชาการศึกษาชั้นสูงของวิทยาลัยพลศึกษา พ.ศ. 2525 ปริญญาพันธ์ ก.ศม. มหาวิทยาลัย-
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2528, 140 หน้า อักสำเนา

ลวัน สายยศ และ อังคนา สายยศ หลักการวิจัยทางการศึกษา พิมพ์ครั้งที่ 2 ทวีกิจการพิมพ์
2524, 287 หน้า

ลีลา สีนานุเคราะห์ ปัญหาการพัฒนาสมรรถภาพด้านวิชาการของบุคลากร กรมการฝึกหัดครู
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2525, 116 หน้า

วิชากร, กรม ศูนย์พัฒนาหลักสูตร รายงานการวิจัยสภาพการใช้หลักสูตรศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษา
พุทธศักราช 2521 2526, 88 หน้า อักสำเนา

วิชิต สุวรรณโนภาส การศึกษาปัญหาการใช้หลักสูตรการฝึกหัดครูวิชาพลศึกษาของสภาการฝึกหัดครู
พุทธศักราช 2519 ปรินญาณพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2524,
368 หน้า อักสำเนา

วิชัย วงษ์ใหญ่ "ปรัชญาและวัตถุประสงค์ของการสอนศิลปะในระดับมัธยมศึกษา" สารพัฒนหลักสูตร
41 : 3-12 สิงหาคม 2528

วินัย ม้วนพล "วิวัฒนาการทางศิลปะในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์" วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร
หน้า 112-155 มกราคม - มีนาคม 2521

วิบูล จันทรแถม สภาพการจัดการเรียนการสอนของครูศิลปศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
ปรินญาณพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2531, 123 หน้า
อักสำเนา

วิรุณ ตั้งเจริญ "เมื่อครูศิลปะออกจากมุมห้อง" ทัศนศิลป์สู่ หน้า 52-56 2525
——— ศิลปศึกษา สำนักพิมพ์วัฒนาสาร 2526, 126 หน้า

วันชัย สุคนทร การศึกษาวิเคราะห์และประเมินผลกระบวนการเรียนการสอนรายวิชาการศึกษา
ในหลักสูตรระดับปริญญาตรี ปรินญาณพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
2515, 239 หน้า อักสำเนา

ศรีนวล แก้วแพรง ปัญหาและความต้องการในการเรียนการสอนวิชาพื้นฐานทั่วไปของมหาวิทยาลัย
รวมค่าแห่ง ความเห็นของผู้บริหาร อาจารย์ นักศึกษา และบัณฑิต ปรินญาณพนธ์ กศ.ม. มหา-
วิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2527, 148 หน้า อักสำเนา

ดวง เหมเกตุ ปัญหาและความคิดเห็นในการสอนกลุ่มประสบการณ์พิเศษ(ภาษาอังกฤษ) ของ
ครูสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดชลบุรี ปรินญาณพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทร
วิโรฒ บางแสน 2529, 141 หน้า อักสำเนา

สุภัทรทิศ ทิศกุล "แนวทางการศึกษาประวัติศาสตร์ศิลปะไทย" สัมมนาการวิจารณ์ศิลปะ
กรุงเทพมหานคร 2524, 152 หน้า

สุภาวณันท์ เอ็มโอช การวิเคราะห์วิชาพื้นฐานทั่วไปในหลักสูตรการฝึกหัดครู พ.ศ. 2524
ปรินญาณพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2528, 147 หน้า
อักสำเนา

สายหยุด จำปาทอง "การจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา" ครูปริทัศน์ หน้า 20-24
ปีที่ 12 กันยายน 2530

- สุมิตร คุณากร หลักสูตรและการสอน โรงพิมพ์ชวน 2518, 259 หน้า
- อรพันธ์ ประสิทธิ์รัตน์ พื้นฐานเทคโนโลยีทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางเขน 2528, 138 หน้า
- อารี สุทธิพันธุ์ ประวัติศาสตร์ศิลป์ ม.ป.ท., ม.ป.ป. 70 หน้า
- Buasri, Saroj. "Towards a new Concept of Education for Thailand: A Look into The Future" In Education in Thailand: A Century of Experiences. P. 115-125, 1970.
- Clark, Gilbert and Enid Zimmerman. "Toward a Discipline of Art Education." Phi Delta Kappan. 63 : 53-55, 1981.
- Mittler, Gene A. Art in Focus. Illinois, Bennet & Mcknight Publishing Company, 1986. 448 p.

המאמר

วิทยาลัยครูพระนครศรีอยุธยา

ธันวาคม 2531

เรื่อง ขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม.

เรียน อาจารย์ผู้สอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์

เนื่องจากข้าพเจ้ากำลังทำวิจัยเรื่อง "การศึกษาสภาพการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ หลักสูตรวิทยาลัยครู ปีพุทธศักราช 2530 " ในการนี้จำเป็นต้องขอความร่วมมือจากท่านในการตอบแบบสอบถาม . ความคิดเห็นของท่านทุกข้อ จะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ ในวิทยาลัยครูต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน โดยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นายนิพนธ์ ทวีภาณุจน์)

ภาควิชาศิลปะ วิทยาลัยครูพระนครศรีอยุธยา

ตอนที่ 1

รายละเอียดเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถามโปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ และเติมข้อความตามความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่าน

1. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง
2. อายุ ☐ 0 - 35 ปี ☐ 36 ปีขึ้นไป
3. วุฒิ ☐ต่ำกว่าปริญญาตรี ☐ปริญญาตรี ☐ปริญญาโท
4. ระยะเวลาที่ทำการสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ ณ วิทยาลัยครู
☐ 1 - 5 ปี ☐ 6 - 10 ปี ☐ 10 ปีขึ้นไป

ในการสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ ท่านเห็นว่าสภาพการเรียนการสอนในชั้นต่อไปนี้ มีความเหมาะสมหรือเห็นด้วย มากน้อยเพียงใด โปรดใช้เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องทางขวามือตามความคิดเห็นที่เป็นจริงของท่าน

ด้านเนื้อหาวิชา

ขอบเขตของเนื้อหาวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์ มีดังนี้

" ศึกษาความเป็นมาและวิวัฒนาการของศิลปะตะวันตก โดยเน้นเกี่ยวกับแนวคิดของ ความงาม ความถูกต้องของบรรพบุรุษ ความเชื่อ และวัฒนธรรมตะวันตก ตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ จนถึงคริสต์ศตวรรษที่ 20 โดยสังเขป "

1. ในด้านของขอบเขตเนื้อหาวิชา ท่านมีความคิดเห็นว่าเหมาะสมหรือเห็นด้วยมากน้อยเพียงใด_____

2. เนื้อหาวิชา สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ทางทัศนศิลป์อย่างเพียงพอ_____

3. เนื้อหาวิชาสร้างเสริมให้ผู้เรียนเกิดความซาบซึ้งถึงคุณค่าทางทัศนศิลป์อย่างเพียงพอ_____

4. เนื้อหาวิชาสามารถให้ผู้เรียน นำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการสอนศิลปะในระดับต่างๆได้ โดยเฉพาะในระดับมัธยมศึกษา_____

5. เนื้อหาวิชาช่วยให้ผู้เรียนรู้จักวิเคราะห์ วิจารณ์ งานทัศนศิลป์ได้_____

6. เนื้อหาวิชาช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนามรดกทางศิลปวัฒนธรรมอันดีงามของชาติได้_____

7. เนื้อหาวิชาช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจความเป็นมาของอารยธรรมตะวันตก_____

น้อยที่สุด	ค่อนข้างน้อย	ปานกลาง	ค่อนข้างมาก	มากที่สุด

ความคิดเห็นด้านเนื้อหาวิชาเพิ่มเติม

ด้านการสอน

	น้อยที่สุด	ค่อนข้างน้อย	ปานกลาง	ค่อนข้างมาก	มากที่สุด
1. วิธีสอนที่ท่านนิยมนำใช้ในวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์					
1.1 สอนแบบบรรยาย					
1.2 สอนแบบอภิปราย					
1.3 สอนแบบแบ่งกลุ่มค้นคว้า					
2. มีเวลาในการเตรียมการสอน					
3. มีการตกลงกับผู้เรียนในการวางแผนการสอนตลอดภาคเรียน					
4. การกำหนดกิจกรรมต่างๆช่วยให้ผู้เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับวิชาทัศนศิลป์สาขาต่างๆได้					
5. ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักวิพากษ์ วิเคราะห์งานศิลปะทั้งในอดีตและปัจจุบัน					
6. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง					
7. ผู้เรียนแสดงออกถึงความสนใจที่จะเรียน วิชาประวัติศาสตร์ศิลป์					
8. สอนโดยแบ่งเนื้อหาเป็นสมัยต่างๆ เช่น สมัยโบราณ สมัยกลาง สมัยใหม่ แล้วสอนตามลำดับ					
9. สอนโดยให้ความสำคัญในเนื้อหาวิชา ไม่ได้เรียงตามลำดับแล้วสรุปภายหลัง					
10. มีการประเมินผลอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง พร้อมทั้งชี้แจงข้อบกพร่องให้ผู้เรียนทราบ					
11. มีการประเมินผลการสอนของครู เมื่อสิ้นสุดการสอน					
12. ท่านมีความเชื่อมั่นในความรู้ ความสามารถในการสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์					
ความคิดเห็นด้านวิธีสอนเพิ่มเติม					

ด้านอุปกรณ์การเรียนการสอน

	น้อยที่สุด	ค่อนข้างน้อย	ปานกลาง	ค่อนข้างมาก	มากที่สุด
1. ความพร้อมของอุปกรณ์การสอน					
2. มีโอกาสใช้อุปกรณ์การสอนอยู่เสมอ					
3. มีการจัดทำอุปกรณ์ขึ้นใช้ เฉพาะวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์					
4. อุปกรณ์ประเภทเครื่องฉายที่หาใช้ช่วยในการสอน					
4.1 เครื่องฉายภาพนิ่ง (Slide Projector)					
4.2 เครื่องฉายข้ามศีรษะ (Overhead Projector)					
4.3 เครื่องฉายวีดิทัศน์ (Video Tape)					
5. แหล่งบริการให้ความสะดวกในการใช้อุปกรณ์ประเภทเครื่องฉาย					
6. เรียบเรียงเอกสารประกอบการสอนขึ้นใช้เอง					
7. อุปกรณ์การสอนมีส่วนส่งเสริมความเข้าใจในวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์					
8. อุปกรณ์การสอนมีส่วนส่งเสริมในการวิพากษ์ วิจัยในวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์					
9. ภาควิชาศิลปะ ได้มีการจัดสรรงบประมาณในการซื้ออุปกรณ์การสอน เฉพาะวิชาประวัติศาสตร์ศิลป์					

ความคิดเห็นด้านอุปกรณ์การสอนเพิ่มเติม
